

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
kéthavonta megjelenő kiadványa

XIX. évfolyam 219. szám
2015. szeptember-október

Tisztelt Olvasóink!

2015-ben az EÖGY füzetek *minden páratlan* hónapban jelenik meg, míg a Fővárosi Örmény Klub *minden páros* hónapban kerül megrendezésre a hónap harmadik csütörtökén. Mindenkit szeretettel várunk a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termébe, bejárat a Budapest V., Városház utca 7. szám felől.

Örmény bűnbánat - szeptember

„Titkok vizsgálója. Vétkeztem ellened akarva és nem szándékosan, tudva és nem tudatosan. Bocsáss meg nekem bűnösnek, amiért a szent fürdőben történt újjászületésem óta istenséged előtt vétkeztem és újra vétkeztem érzéseimmel és testem minden tagjával! És irgalmazz ...”

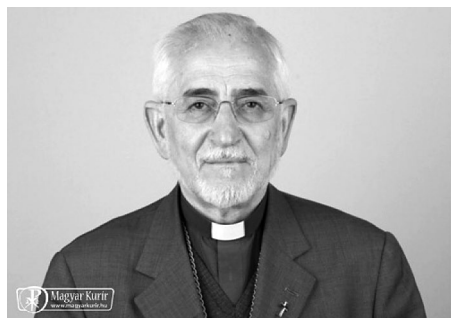
A szent fürdő a keresztség, mely eltörli a keresztelendő addigi bűneit. Régen ez szinte mindenhol alámerítéssel történt. Az esetek nagy többségében és mára már egyszerűen, a fej vízzel való leöntésével történik. De az életben sem elég egy „fürdő”, hisz gyarló emberek vagyunk. Különbözőek vétkeink: tudatos és nem tudatos, szándékos és nem szándékos. Szinte minden testrészünkre kiterjedhet. Újra és újra meg kell tisztulnunk, mert Isten minden titkunkat ismeri s bűneinktől bűnbánattal szabadulhatunk meg!

dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Ferenc pápa üzenete az új örmény katolikus pátriárkának

A Szentatya nagy örömmel értesült a kilikiai örmény pátriárka megválasztásának híreről, üzenetében jókívánságait fejezi ki. XX. Gergely Pétert július 25-én választotta meg az Örmény Katolikus Egyház püspöki szinódusa. A Vatikáni Rádió híradását közöljük.

A korábbi örmény katolikus egyházfő, XIX. Nerszész Péter pátriárka, aki idén májusban hazánkban járt, június 25-én hunyt el. Helyére július 25-én Krikor Ghabroján püspököt választották meg, aki a XX. Gergely Péter nevet vette fel. Az örmény katolikus egyházfő teljes címe: *Óboldogsága XX. Gergely Péter*, az Örmény Katolikusok Kilikiai Házának katolikosz-pátriárkája.

Olyan pillanatban került sor az új pátriárka megválasztására, amikor az örmény katolikus egyház nehézségekkel és új kihívásokkal néz szembe – írja üzenetében a pápa. Utal a nagy próbatételekre, amelyeket a közel-keleti örmény katolikus hívek megélnék, ugyanakkor leszögezi: ennek ellenére a feltámadt Krisztusba vetett hit világosságának következtében a világról alkotott képünk tele van reménnyel és irgalommal, mert biztosak vagyunk abban, hogy Jézus keresztje életet adó fa.

Ferenc pápa meggyőződésének ad hangot, hogy az új pátriárka szeretetközösségben a többi szinódusi atyával, a Szentlélek segítségével és evangéliumi bölcsességgel atya és vezető lesz, jó pásztor a Isten rábízott népének, akit Nareki Szent Gergely egyházdoktor és a számos örmény vértanú közbenjárása is segít.

XX. Gergely Péter a szíriai Aleppóban született 1934. november 14-én, Krikor Ghabroján néven. A libanoni Bzommárban, majd Zsúniében végezte tanulmányait; később a római Pápai Örmény Kollégiumban és a Pápai Gergely Egyetemen szerzett fokozatot. 1959-ben szentelték pappá Libanonban. A bzommári kolostori iskola tanára, majd igazgatója volt. 1976-tól a franciáországi örmény katolikusok pásztor, 1977. február 13-ától püspöke. Krikor Ghabroján, a franciaországi örmény katolikus eparchia nyugalmazott püspöke a keleti kánonjog szerint átvette a patriarkátus adminisztrátori hivatalát XIX. Nerszész Péter pátriárka halála után; az ő feladata volt, hogy összehívja és előkészítse a pátriárkaválasztó szinódust. A 2015. július 14-én kezdődő szinódus július 25-én Krikor Ghabrojánat választotta meg katolikosz-pátriárkává, hivatalos beiktatására augusztus 9-én került sor Bzommárban.

Forrás: Vatikáni Rádió, Magyar Kurír 2015. július 26.

Benkő Ágnes – Páll Judit

A nefelejcskek virágzásakor Örményországban

Ez év április 21. - május 4. között Örményország és Grúzia földjén utaztunk. Az ötlet váratlanul, szinte a semmiből merült fel, gondolkodás nélkül útnak indultunk. Idegenvezetőnkkel és sofőrünkkel együtt egy mikrobusszal nyolcan jártuk be e két ország csodás helyeit.

Dr. Issekutz Sarolta meghívására a Fővárosi Örmény Klub estjén vetített képes úti beszámolót tartottunk. Különleges élmény volt olyan embereknek bemutatni utunkat, akik ezt a kultúrát mélyebben és személyesebben ismerik, akik tárgyi, tapasztalati tudása megalapozott, és többségük már látta is ezeket a tájakat. Köszönjük ezt a szép kihívást és lehetőséget, a szíves fogadtatást, minden segítséget, a visszajelzéseket, kérdéseket és a nyitottságot, amellyel ezt a rendhagyó előadást fogadták. Már több hónap távlatából szemlélve beszélgetünk egymással élményeinkről, benyomásainkról:

Kedves Ági, az úti beszámoló után Heim Pál úr egy jogos kérdéssel állt elő, amit most színtén feltennék neked: hogyan indulhattunk el úgy, hogy azt sem tudtuk hová és miért megyünk? Szóval miért is vágta neki az útnak? Családot, itthoni kötelezettségeidet (pl. unokád keresztelője) háttérbe szorítva? Kérdezhetem azt is, mit vártál ettől az úttól?

* Épp ebben az időben nagyon erősen bejelentkezett az életembe az örmény identitásom kérdése, az örmény történelem és ezen belül különösen a 100 évvel ezelőtti történet népi történet. Egy terápiás folyamat során teljesen konkrétan megmutatkozott kapcsolatom a genocídium áldozataival. Ugyanebben az időben kezdett érdekelni az anyai, Zakariás család címe. Ebben szerepel az örmények szent hegye, az Ararát, Noé bárkájával. Nagyon vágytam találkozni ezzel a hegygel. Igazából az Ararát hívott és az örmény föld. Ezen kívül semmi elképzelésem nem volt.

Érdekelne, csak egy mondat erejéig, ez a kapcsolat. Azt mondtad, egy terápiás folyamatban derült rá fény. Tehát, mintha az a régmúlt történet hatással lenne az életedre, ma 100 év múltán, itt Magyarországon.

* Igen, engem is meglepett, mivel az én felmenőim Erdélyben élnek több mint 300 éve, tehát nincs közvetlen kapcsolatom az anyaországi örményekhez. De a terápiás élmény olyan mélyen igaz volt számomra, fel sem merült, hogy megkérdőjelezzem, bár

engem is érdekelt az összefüggés. Megértettem, hogy az örmény gyökereimmel nem volt élő a kapcsolat. Olvasmányaim és szakemberek segítsége döbbenett rá, hogy amikor egy nép elszenved egy ilyen óriási traumát, a néplélekben ez lenyomatot hagy.

Talán épp emiatt nem volt kapcsolat az örmény részeddel? Egy ilyen mélyen megsértett néplélekhez hogyan is lehetne kapcsolódni? Miért választaná azt a lélek, hogy ezzel azonosul? Természetesen, ez tudattalanul zajlik. A terápiás folyamatban számodra ez tudatosult. Azóta változott valami?

* Elindult bennem egy intenzív belső keresési folyamat. Ekkor ért engem részedről a hívás az útra, melyre tőlem szokatlan módon gyorsan határozott igennel válaszoltam. Váratlanul jött, egyértelmű jelnek vettem.

Igen, így éreztem én is. Amikor felmerült az örményországi út ötlete, arra gondoltam, neked jönnöd kellene. Kicsit izgultam meg fog-e valósulni?

* A hívás mindent felülírt! Téged Juditka, mi hívott az útra? Volt-e bármi, ami a Kakázus irányába vonzott?

Nincsen ennek racionális magyarázata. Semmi értelmeset nem tudok mondani. Egyszerűen tudtam, hogy nekem most oda van utam és nagyon kíváncsi voltam, hogy miért. Ugyanígy történt, amikor Nepálban jártam. Csak akkor értettem meg, hogy miért akkor és oda, amikor már hazajöttem. Nem vagyok világutazó, ritkán kerekedek fel, de ezek az élmények szinte sorsdöntő módon meghatározóak. Értettem Heim Pál úr kérdését, úgy indultam el, hogy nem tudtam az országról szinte semmit. De hát ez így van. Mivel nem turista jelleggel utazom, ezért másképpen készülök az útra.

* Igen, ebben nagyon hasonlóak vagyunk. Sokszor úgy érzem, ha előre nagyon felkészülök és nem hagyok helyet a spontaneitásnak, lehet, hogy majd épp a lényeg nem fogom észrevenni. Ha feszes az előre eltervezett napi program és ezt muszáj betartani, nem engedheti meg magának az ember, hogy átadja magát nem várt élményeknek, hatásoknak. Sokszor a helyszínen dől el, mi szólít meg igazán, és mi az, ami kevésbé.

Érdekes volt, ahogy közösen megéltünk. Bejártunk egy utat, megtapasztaltunk egy országot, embereivel, településeivel, templomaival, tájaival, és ahogy hatott ránk, amit tanított nekünk, abból építkezünk.

* Talán annak volt köszönhető, hogy rá tudtunk hagyatkozni egy, a sajátunknál magasabb szinten működő koreográfiára.

Igen, visszagondolva úgy tűnik, hogy jobban nem is szervezhettük volna. Nem voltak mellékutaink, kitérők, minden helyszín fontos színt adott. Az utazás időpontját sem

tudatosan választottuk, adott volt. Már megvoltak a repülő jegyek, amikor rájöttünk, hogy épp a 100 éves évforduló idején leszünk Örményországban.

* Hihetetlen, de épp abban az órában léptünk Jerevánba, amikor az örmény pátriárka szentté avatta a genocídium áldozatait. Ezt akkor még nem tudtuk, hazaérkezésünk után derült ki.

Igen, az időzítés félelmetes volt. Szándékunk szerint órákkal korábban érkeztünk volna Jerevánba a Grúziában töltött három nap után. A határ felé vezető úton decemberi hóesés kapott el. Nagyön lassan haladhattunk a vastag hóban és hóesésében, a határon is várakozni kellett, így jócskán megkéstünk, ezért értünk csak délután 4-re a fővárosba.

* És épp a Cicernakaberd emlékmű közvetlen közelében álltunk meg.

Igen, pedig csak a szállást kerestük. Igazából érdeklődni álltunk meg.

* Az tűnt fel, hogy sok-sok szépen öltözött ember virágokkal egy irányba tart.

Igen, ünnepi hangulat volt. Megérdeklődtük, miért. Nem volt kérdés, csatlakoztunk hozzájuk, és nem csak hozzájuk, hanem mintha itt nyílt volna meg számunkra „Örményország kapuja”, a bejárando út, amin végig lehetett menni, és amit érzésem szerint be is jártunk. Ez az út, ez az erő vezetett. Valamilyen módon részünkké vált, formált, tanított minket. Nagy szavaknak tűnik, de mégis így van. Beszélgettünk erről már ketten, mély élmény volt így utazni, tapasztalni. Megfogalmaznád a te megéledet?

* Számomra az élmények a „virágok útján” bomlanak ki: elsőként a tengernyi nefelejcsvirág látványa, ami egész Örményországot beborította a megemlékezés szimbólumaként autókban, üzleteken, plakátokon, emberek ruháján kitűzve.

„Virágok útja”. Igen. Valóban a virágok végigkísérték utunkat. Nagyön meghatározó volt, hisz tavasszal utaztunk a gyümölcsfák virágzása idején. A természet is ünnepelőben volt, leginkább fehérben.

A megemlékezés helyszínén az a tömegtelen virág, ami az emlékmű belső terében az örökláng köré volt felhalmozva, és amivel kint az emlékmű és az odavezető út volt kirakva, az emberek kezében a szál vagy csokor virág, a virágkoszorúk bősége. Szeretném valahogy érekelteni, hogy ott csoda történt. Beléptünk a térbe, a láng körül a virágok gyűrűje, körülötte emberek ünneplőben és méltón, fenséges zene szólt, mégis nagy csend volt. Nem voltak szavak, csak könnyek. Átjárt minket valami, amit felfogtunk, megértettünk, kimondani csak pontatlanul lehet, vagy több lesz, vagy kevesebb. Ez nem a szavak szintjén van, sokkal inkább a szív nyelve. Másnap a Geghart kolostor felé vezető úton vörös törpe tulipánt vettünk, amit a kolostor egyik kis oltárán hagytunk. Abban a szentélyben, ahol a Longinus lándzsáját őrizték.

az örmény Genocídium emlékművében

* Az emlékmű örökmécseséhez pedig feler orgonacsokrot vittünk.

Virágba borult fák, mezei és kerti virágok adtak különleges színt utazásunknak. Az új élet kibomlása, a tény, hogy bármilyen hosszú is a tél, az élet felszínre tör. Eszembe jut a genocídiumi megemlékezés egyik jelmondata: 'Be armenian, be alive.' „Légy örmény és légy élő”. Nagyon hangsúlyos volt - te ezzel is kezdted - a megemlékezés jelképe, a lila nefelejcsvirág.

* Boldogan viseltük mi is, öröm volt ezen a kis virágon keresztül az ünnepük részévé válni. Ahogy haladtam a sokasággal, néztem az embereket, keresve a saját és örmény rokonaim vonásait az ő arcukban. Hazaérkezés élmény volt, itt éreztem először, hogy a lelkem össze tud kapcsolódni mindazokkal, akik ennek az ősi kultúrának a leszármazottai, akik akár élökként, akár holtakként ennek a mély gyökerekkel bíró népnek fiai. A megemlékezések nemcsak Jerevánban, hanem vidéken is szép, méltósággal rendezettek voltak. Rengeteg fiatal és gyermek vett részt az élet és az élni akarás ünneplésében. Juditka, nem tudjuk, van-e örmény „érdekeltséged”. Vajon te hogy élted meg a jereváni három napot?

Igen, tényleg nem tudhatjuk, anyai ágon érkezett a családba egy életerős megesett lány, akiről senki nem tud semmit. Ő volt a dédnagyapám anyja. Gyergyócsomafalván éltek, Erdélyben. Lehetett akár örmény lány is. De székely vagy szász is, nem ez most a fontos. Semmi elválasztottságot nem éreztem. Ahogy hallom a szavaidat, szinte ugyanezt elmondhatom. Mélyen kapcsolódtam, igaz volt számomra. Igaz, élő és fontos. Hálás voltam, hogy megélhettem. Hálás, hogy ilyen szépen, méltón tudnak megemlékezni, kifejezni együttérzésüket az áldozatokkal. Gyengéden emlékezve, határozottan kimondva a történelmi tény, elfogadva azt, de kiállva, hogy ilyen ne fordulhasson elő többet. Példát, hitet adott. Csoda, hogy ott leheltem és átélhettem. Biztos vagyok benne, hogy engem is gyógyított. Hiszen az én családom, nemzetségem történetében is vannak ilyen esetek. Az ártatlanul elesettek, meghurcoltak és megaláztak, akik sebeit mi is viseljük.

Sajnos ez egyetemes tragédia, szinte minden nép történelmében előfordul. Valamilyen módon minden lélek ismeri és szenvedti ezt. Jelen pillanatban is zajlik a világban.

Ma is megdöbbenve és tehetetlenül látjuk a híreket.

Azt hiszem, sok ilyen ünnepségre lenne szükségünk. Amikor egységesen összefonódik az emberek szándéka és szíve. Megtapasztaltuk, hogy döbbenetes ereje van. Nem tudhatjuk, hová hullámszik a hatása.

Most arra is gondolok, lehetne nemcsak a múltnak, de a jelennek, a jövőnek szánva is, hogy ne történjen több ártatlan, értelmetlen halál és szenvedés. Találkozni tisztán szándékkal tudatban és szívben, hogy soha többé ne kelljen illet megélni senkinek.

Milyen lenne létrehozni egy ilyen helyet, teret!

Kedves Ági, van egy örmény népmese, amit szeretnél volna megosztani. Azt hiszem, szépen illene ide. Arra gondolok, hogy most a mi világunk az a kert, ahol nem virágzik a rózsza.

Mi lenne, ha elkezdenénk gondolni azt?

(Szerk. megjegyzés: A Fővárosi Örmény Klubban 2015. június 18. napján tartott vetített képes előadás szerkesztett változata)

Ispánkiné S. Katalin

Zarándoklat a szamosújvári Szt. Gergely ünnepre – némi kitérővel

Útibeszámoló 2. rész

A városnak két örmény temploma is van: 1723-ban elsőként épült meg a *Salamon* templom. Bejáratát *Szent Gergely* és *Szilveszter pápa* késő gótikus szobra őrzi, melyet Bálványosvárról hoztak ide.

A főtéren található örmény-katolikus székesegyház impozáns épülete jellegzetes osztrák-barokk stílusban épült. 1748-ban kezdték építeni, de az építkezés többször megakadt, végül 1804-ben avatták fel. Itt őrzik a *Rubensnek* tulajdonított „Krisztus levétele a keresztről” témájú festményt, melyet 1806-ban *I. Ferenc*

császártól kaptak a város örményei. Ismert a legenda, miszerint a császár nem tudta visszafizetni az örményektől aranyban felvett kölcsönt, egy nagy művészi értékű főoltárképet adott nekik fizetség fejében (szerk.megj: amelyet az örmények maguk választottak ki).

Ez a székesegyház ad helyet mindenkori a *Világosító Szent Gergely* tiszteletére celebrált szentmisének. Mondják, hogy a Világosító Szent Gergely napi szamosújvári búcsú az erdélyi örmények számára érzelmileg éppen olyan nagy

jelentőséggel bír, mint a magyarságnak a csíksomlyói pünkösdi búcsú. Az ünnepségen sok száz örmény, illetve örmény származású magyar és román vesz részt, jönnek az egész országból és a határon túlról. A másnap 11 órakor kezdődő szentmisére is megtelt velük a székesegyház.

Örmény viseletbe öltözött lányok, aszszonyok és fiatalemberek bevonulása előzte meg a misét celebrálók sorát. Az évi búcsún *dr. Jakubinyi György* gyulafehérvári római katolikus érsek és egyben örmény apostoli kormányzó, együtt celebrálta a szentmisét az örmény katolikusok erdélyi vikáriusával, *Szakács Endrével* és az alkalomra érkezett papokkal. Az ünnepi szónok *Gábor Zoltán* szépvízi plébános volt. Számos egyházi és világi méltóság tisztelte meg jelenlétével a zárandoklatot.

A szentmise hagyományos örmény énekeket a helyi kórus szólaltatta meg, és csodás Ave Máriát hallottunk *Kirkósa Júlia*, a kolozsvári operaház énekesé jóvoltából.

Mi magyarországiak meglepődve hallottuk, hogy a szentmise végén felcsendülő Boldogasszony Anyánk himnuszának refrénjét itt Szamosújváron (és valószínűleg Erdélyben mindenhol) így énekelik: „*Erdélyországról*, édes hazánkról, ne felejtkezzél el szegény magyarokról”.

S bár reggel ömlő esőre ébredtünk, és a távolabbi prognózis is 2 napos esőt ígért, mire vége lett a szentmisének a nap is kíváncsian bukkant elő a felhőrengetegből, hogy lássa a folytatást.

A misét követően a népes vendégereg a szomszédos plébániára volt hivatalos. Itt először *Esztegar János*, a helyi örmény katolikus egyházközség elnöke és az országos szövetség alelnöke köszöntötte a búcsúra érkezett hazai és külföldi jeles személyiségeket és egyházi méltóságokat.

Ezt követően szokás szerint szíves vendéglátásban volt része minden megjelentnek. A szamosújvári búcsús ebédre a hagyomány szerint mindenkit, a szentmisére érkező minden hívőt meghívtnak és asztalhoz ültetnek a vendéglátó bőkezű szamosújvári örmény katolikusok. Esztegar János elmondása szerint az asszonyok az előző napokban állítólag 25 ezer fülecskét készítettek a hagyományos örmény churutos levesbe, az angazdsaburba. Számítása szerint kb. 400-an gyűltünk össze (többen, mint az előző években), de ez sem okozott komoly gondot, mivel a parókia alatti hatalmas pincerendszer nagyszerű teret biztosított az étkezésnek. Azok a fiatal fiúk és leánykák, akik délelőtt gyönyörű bordó bársony hagyományos örmény viseletben vonultak be a mise kezdetekor, itt szorgos „pincéreként” szolgálták fel a finom falatokat.

A szíves vendéglátást követően csoportunk egy kis kirándulásra indult: nem lehetett kihagyni azt a lehetőséget, hogy szinte „ugrásra” vagyunk egy-két igen nevezetes helytől.

Elsőként **Válaszútra** mentünk, ahol a *Kallós Zoltán* Alapítvány népművészeti múzeumát néztük meg. „Zoli bácsi”, akit már esti papucsos állapotában leptük meg, a késői idő és idős kora ellenére kinyitotta nekünk a múzeumot, ahol Erdély legnagyobb népművészeti gyűjteményét nézhettük meg, s amelyben elsősorban a Mezőség, majd ezen túl Erdély, de még a román népművészet gyönyörű darabjai is helyet kaptak.

Válaszút másik nevezetessége a Bánffy kastély, mely szinte az műúra nyílik. A csodálatos kovácsoltvas kertkapu mögött rejtlő eklektikus homlokzatú kastély (illetve ennek előzménye) az 1400-as évektől folyamatosan a Bánffy család tulajdonában volt, egészen a II. világháború

követő államosításig. Az 1800-as évek végén a tulajdonos *br. Bánffy Ádám* volt, akinek a nevéhez fűződik a kastély legjelentősebb átépítése, és aki az erdélyi arisztokrácia különös figurája volt. Politikai vagy diplomáciai pályafutás helyett sokrétű művészi hajlamainak élt és létrehozta Erdély egyik leglátványosabb kastélybelső-együttesét. Saját kezűleg készítette az ebédlő díszes mennyezetét, falburkolatát és bútorait, valamint a lépcsőház gazdag faragott elemeit és számos dísz tárgyat az un. „ó-német stíl” felhasználásával. (Megjegyezzük, hogy ebből napjainkban semmi nem látható, és nemcsak azért, mert a kastélyba nem tudunk bemenni.) Mindezek mellett a báró sikeres mintagazdaságot alakított ki birtokán. Az eredeti kovácsoltvas kertkapuból (amit ottlétünkkel még egy román nemzetiszínű zászló is ékesített) háború után kivágták a Bánffy címet.

A kastély történetéhez tartozik még, hogy itt született *Wass Albert* 1908-ban, mivel édesanyja Bánffy lány volt. (Mellesleg jegyzem meg, hogy ezen sorok írójának dédnagymamája is a kastélyban született 1881-ben, s akinek kereszt-szülei a fenti *Bánffy Ádám* és felesége *Wesselényi Mária* voltak.)

Innen már csak 2 kilométeres „ugrás” **Bonchida**, mely a Bánffy család másik ágának volt tulajdona. Várkastélyát a 15. század végén a Bánffyak építették, ettől kezdve mintegy 600 éven át volt a család tulajdonában. A 18. század elején neogót és neoreneszánsz stílusban bővítették, majd a század végén még barokk elemekkel bővült az istállók és melléképületek külső díszítéseként. A kastély utolsó tulajdonosa *gróf Bánffy Miklós*, a nagyformátumú politikus, író, (továbbá grafikus, díszlet- és kosztümtervező,

színpadi rendező, színházi intendáns) volt. 1944-ben a németek felgyújtották, a maradékot a helyiek széthordták.

A kastély helyreállítására 2001-ben nemzetközi program indult, melyben építész, mérnök, művészettörténész és tájépítész egyetemi hallgatók segítenek az *Erdély Versailles*-aként is emlegetett kastély felújításában. A Transylvania Trust Alapítvány 2007-ben 49 évre koncesszionálta a birtokot, és vezeti a kastély felújítási munkálatait. Sajnos látogatásunkkor alig látszott valami ebből a felújításból, néhány melléképület és a tetőzet, ami új, a kastély főépülete még ennyi évvel a háború és a rendszerváltás után is a képen látható szívszorító állapotban várja sorsának jobbra fordulását.

Természetesen nem lehet kihagyni a kastély mellett álló, 12. században épült gótikus református templom megtekintését sem.

Harmadnapján sikerült időt szakítanunk a szamosújvári örmény katolikus temetőlátogatásra is. Azok, akik először jártak ebben a városban és családjuk valamilyen kötődött a városhoz, becskeréskették a Martinuzzi-vár falához fecskéfészek-szerűen kapcsolódó örmény temetőt, mely több száz éve ad nyugalmat erdélyi örmény családok elhalt tagjainak. A sírok feliratait böngészve tanúi lehettünk annak, amit egyébként ezen a találkozón élőben is megtapasztalhatunk: minden örmény rokon!

Az 1500-as évek elején, olasz építészek által épített reneszánsz Martinuzzi-vár, melynek az 1500-as évek végén néhány évig *Dobó István*, az egri hős volt a kapitánya, a 17. századtól börtönként működött. 1869 után haláláig ide volt bezárva *Rózsa Sándor* is. Sírja a város román temetőjében van. A vár látványát azonban legfeljebb a madarak élvezhetik, mivel a mai napig is erősen védett börtönként

szolgál, és csak reménykedhettünk, hogy az temetőbeli bolyongásaink és fényképezéseink nem hergelik éleslövészetre a fal tornyában álló katonát.

Hazaindulásunk előtt Esztegar Jánostól búcsúajándékot kapott csoportunk: a katedrális monumentális falai és oszlopai között egyéni hangú előadást hallgathattunk meg az örményekről, a templom történetéről és az állítólagos Rubens kép háború utáni sorsáról, amit egy oldalkápolnában eredetiben is megcsodálhattunk.

Sietős visszautunkon már csak percek maradtak megcsodálni Kalotaszeg

leglátványosabb, középkori alapokra (<http://hu.wikipedia.org/wiki/1764>) épült, négy fiatornyos református templomát Körösfőn. Kalotaszegi asszonyok írásos népi varrottasai borítják a belső berendezést, kazettás festett mennyezetét festőecsettel hímezte meg alkotója.

Élményekkel teli lélekkel indultunk haza. Haza? Hiszen otthon voltunk az elmúlt három napban is!

(Szerkesztői megjegyzés: Elnézést kérünk a szerzőtől, hogy rendkívüli anyagtorlódás miatt a jul-aug számban nem tudtuk a cikket teljes terjedelmében megjelentetni.)

Bálintné Kovács Júlia

Ünnepségek, események

Örvendek, hogy egyre több erdélyi örmény közösségi élményről, és jövőbeli tervről írhatok!

Mindenek előtt **Erzsébetváros** Nagyboldogasszony-napi ünnepéről szólok. A ma is meglévő örménykatolikus templom 1791-re fejeződött be, és június 28-án *Batthyányi Ignác* püspök fényes ünnepségek között szentelte fel Árpádházi Szent Erzsébet tiszteletére. A neves templombúcsú sokakat vonz Erzsébetvárosba, de amint megszokhattuk, az nem Erzsébet napján, hanem Nagyboldogasszony ünnepén van. Minden bizonnyal már 1791-ben is megtartották a templombúcsút, az idei tehát a 325. volt, és jövőre ünnepelhetjük ezt a monumentális, az erdélyi örménység dicsőséges múltját őrtő, és azt a mai látogatóknak felidéző, 325 éves örménykatolikus templomot.

Ezúttal, augusztus 15-én is zsúfolásig megtelt ez a gyönyörű templom. Jöttek az örmény gyökerűek Budapestről, Csíkszeredából, a Gyergyói-medencéből, Kolozsvárról, Szamosújvárról, Udvarhelyről és még ki tudja hány helyről. A szamosújvári örménykatolikus és a megyesi római katolikus templomok kórusai a nagyszámú papsággal és a helybeliekkel

Körmenet

együtt örvendett, hogy a szép kis *Dobribán Katinka* első áldozó lett, és a körmenetben a hófehérbe öltöztetett Szűzmaria-szobor mellett lépkedhetett.

Egyre több családi találkozóról hallok. Pár hete régi barátaim, *Kabdebo Ivó Alajosék* hívtak fel, és Gertrúd örömmel közölte, hogy Gyergyóremetere készülnek, az ott élő *Kabdebó József* szervezi a családi találkozót, és pedig Nagyboldogasszony napjára. (Ezért nem láttam néhány ismerős arcot Erzsébetvárosban a búcsún). Ma pedig olvasom a világhálón: **Székelyhon.ro**, hogy:

Százötvenen a Kabdebó családtalálkozón

„Ha most lát minket Kabdebó Antal, valahol a szférákban nevéhez, Máriához fordul, és derűs mosollyal azt mondja: megérte” – hangzott el Remetén szombaton, ahol nem kevesebb, mint 150 Kabdebó-leszármazott találkozott.

Antal és Mária 1857-ben kötött házasságot. Az ő gyermekeik gyermekei jöttek családjukkal, hogy a családtagok egymással megismerkedjenek. Még Kanadából is érkezett család e találkozóra, de jöttek Magyarország számos településéről és Erdély különböző helyeiről is. Jelenlétükkel

választottak a hívásra. Ennek előzményére a Remetén élő Kabdebó József így emlékszik: „A Magyarországon élő *Kabdebó Ferenc* két évvel ezelőtti hazalátogatásakor, amikor felkereste a remetei rokonságot, kezdte pedzegetni, hogy sort kellene keríteni Kabdebó-találkozóra. Megbeszéljük, elhatároztuk, azóta szerveztük, rengeteget kutattunk, szakemberektől is segítséget kértünk...” Erre az alkalomra látott napvilágot egy kiadvány is **Kabdebó Genealógia 2015** címmel.

Nem p, hanem b és hosszú ó – így kell írni Kabdebóék nevét. De a családtagok is bevallják, sokféle formával találkoztak már. „A családfa összeállításánál is láthattuk az eltéréseket. Olyant is láttam, hogy egy rokonunk keresztlevelébe másként van írva, mint az anyakönyvi hivatalban. Pedig a kettő között csak egy óra telt el” – tájékoztat Ferenc, a találkozó társ-szervezője.

Megtudtuk azt is Ferenctől, hogy alakult ki a név: „Amikor az 1600-as évek elején *I. Apafi Mihály* behívta Moldvából a korábban oda menekült örményeket, akkor véglegesedett az a forma, amelyet az eredeti nevek helyett az új hazában letelepedésükkor vettek fel. Kereskedők, iparosok lévén vagy a cégerről, vagy a szakmáról nevezték el őket. A Kabdebók szarvasmarhával foglalkoztak, hentes-mészáros

mesterséggel, cégériük pedig egy ökörfő volt. Innen a cap de bou”. József tömören így összegezi: „Nagyapám szavaival élve a Kabdebók egyek, egy a vérvonal, csak több ága van.”

A találkozó a remetei művelődési házban ünnepélyes megnyitóval és műsorsorozattal, *Pál Emese* és *Laczkó-Szentmiklósi Endre* ismeretterjesztő előadásával, illetve polgármesteri köszöntővel vette kezdetét. A településvezető elmondta, kétségtelen, hogy az örménység nagyban hozzájárult Remete fejlődéséhez, alakulásához, ők mozdították el a községet a polgárosodás felé. A *Wass Albert*-vers apropóján kifejtette, nem feltétlenül az a kő dolga, hogy maradjon. Kell olyan is, aki meglátja a kőben a lehetőséget, építsen belőle

Kabdebó János

Kabdebó családi találkozó Erdélyben

„Kedves rokon! Bizonyára örömmel vennél részt a Kabdebó leszármazottak találkozásán...Ezért szeretettel meghívlak 2015 augusztus 15-én egy közös találkozóra...” Ezekkel a meleg szavakkal kezdődött az a meghívó, amelyet Erdélyből, Gyergyóremetéről küldött *Kabdebó József* számomra és sok más Kabdebó leszármazottnak a nagyvilágba.

Úgy gondoltam, hogy nekem is ott a helyem. Egy személyben képviseltem a családom

háza, vagy egyáltalán valami olyan hasznosat hozzon létre belőle, ami jól szolgálja az ő családját vagy éppen az ő közösségét.

A kultúrházból a templomba vonultak a Kabdebók, ahol *Gál Hunor*, a gyergyószentmiklósi örmény katolikus közösség plébánosa így fogalmazott: „Visszatértünk a gyökereket keresni oda, ahol elődeink térdig sárban, derékig gondban, de fejtetőig hitben jártak, magyarként, díszmagyarként!” Ezen elődök sírját koszorúzták meg az egybegyűltek később a temetőben, onnan pedig egy ditrói vendéglátóba mentek koccintani, ünnepelni, egymással szót váltani.

A marosvásárhelyi *Novák József* örmény nemesi címerek kiállítása díszítette a Kabdebó-bankett helyszínét, az Erdős panzió termét. Amint a címerek reprodukcióinak készítője hangsúlyozta, ő képzőművész, dizájnér, nem heraldikus. Ennek ellenére nagyon vigyázott a szín- és formahűségre, amikor az örmény nemesek címereit megfestette, rengeteget olvasott is.

*Felhasznált forrás: Székelyhon.ro
Balázs Katalin, 2015.08.18.*

többi tagját, akik nem tudtak eljönni. A találkozó napján jóval a meghirdetett időpont

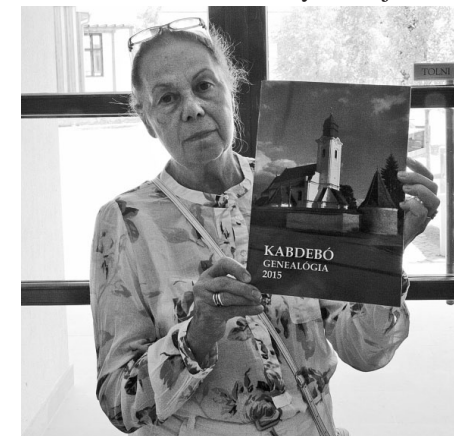

Kabdebó József szervező

előtt a gyergyóremetei Művelődési Otthon előcsarnokában izgatottan, de jókedvűen gyülekeztünk, mint vakáció után a gyerekek az iskolában. Sokan voltak, mintegy 130-an is lehettünk, akik Erdély különböző részeiből, Magyarországról, Ausztriából és Kanadából érkeztünk. Itt pezsgővel fogadtak, pogácsával és süteményekkel kedveskedtek a rendezők. *Laczkó-Albert Elemér* polgármester is eljött, aki a rendezvényre felajánlotta a színháztermet. Kabdebó József és *dr. Kabdebó Ferenc* a családi találkozó megálmodói és szervezői köszöntötték a jelenlévőket. A polgármester meleg szavakkal szólt a család tagjaihoz és elismerően beszélt az erdélyi örményekről és a Kabdebó családról. Szívet melengető érzések töltöttek el, hisz ennyi Kabdebót együtt még sosem láttam és ennyi szépét sem hallottam róluk. *Laczkó-Szentmiklósi Endre* és *Dr. Pál Emese* történelmi áttekintést adtak az erdélyi és a Gyergyóremetén élő örmény családokról. Magam is úgy éreztem, hogy szólnom

kell a jelenlévőkhöz és megköszöntem a találkozó fő szervezőjének, Kabdebó Józsefnek és feleségének, Rozáliának a munkáját, kedvességét és átadtam *dr. Issekutz Sarolta* örmény szakácskönyvét, valamint a saját kis fotóalbumomat köszönetem jeléül. A rendezvényt a helyi fiatal néptáncosok műsora gazdagította, akik között - talán nem véletlenül - egy Kabdebó is volt. Amikor egyik Kabdebó leszármazott gyönyörűen elszavalta *Wass Albert*: Üzenet haza c. versét, az megfényesítette a szemeket...

Az ünnepélyes megnyitó és műsorba ágyazott köszöntő szavak után a nagy Kabdebó családról csoportképek készültek, majd átvonultunk a helyi katolikus templomba, ahol a gyergyószentmiklósi örmény katolikus pap celebrálta a Kabdebó család ünnepi szentmiséjét. A program szerint ezután következett volna a kegyeleti megemlékezés a család halottairól a helyi temetőben, amelyet zivatar és zuhogó eső kicsit megzavart, de ennek ellenére néhányan a bátrabbak közül még akkor, illetve másnap elhelyezték a koszorúkat az elhunytak sírjain.

Kabdebó Józsefné, Rozália

Ünnepi estebédre a gyergyóditrói Erdős Panzióba mentünk, ahol a Család külföldről és más városokból érkezett vendégei laktak. A Panzió kertje és a nagyterem ez alkalomra ünnepi díszbe öltözött. A bejáratnál óriási virágkapu és Isten Hozott felirat fogadott. Az étteremben a marosvásárhelyi *Novák József* örmény nemesi címereinek kiállítását láthattuk Kabdebó címeres zászlók, családi tablók és történelmi ismertető mellett.

A helyszínen rendkívül gazdag, melegszívű vendéglátással fogadták a család tagjait. Az örmény ételek sem hiányoztak. Este 9 óra körül hurut levest szolgáltak fel. A terem rövid idő alatt egy vidám, nevetgélő, beszélgető, zsongó méhkasszá alakult. A családi találkozó hangulatát élő zene és a Kabdebók táncos kedve alapozta meg, amely hajnalig tartó jókedvű mulatság volt. Úgy gondolom, a családi találkozón való részvétel a jelenlévők számára életre szóló élményt jelentett.

A család tagjai valamennyien megkaptuk az erre az alkalomra összeállított *Kabdebó Geneológia 2015* c. kiadványt, amely a székelyudvarhelyi Kabdebó nyomdában készült. Az est folyamán a fotós elhozta számunkra a feliratozott csoportképeket örök emlékül az első Kabdebó családi találkozóról. Köszönet a szervezőknek és köszönet a résztvevőknek!

fotók: Kabdebó János

Hegedüs Annamária

A XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat műsora a fővárosi klubban

Lapunkban már többször olvashattak a 2014 októberében újjáalakult XII. kerületi szervezet tevékenységéről. Nem árt azonban felidézni programjait: 2015 februárjában *Hollósy Simon* festőművészre emlékeztek a koszorúzás után (ekkor *Seremetyeff-Papp János* restaurátor, művészettörténész tartott igen magas színvonalú előadást). Március és április hónapokban a kerület örményei beszélgettek, ismerkedtek egymással; illetve örményországi beszámolót hallgathattak. A szép tavaszi hónapban Esztergomban az egykori Örmény települést kutatták. Nyáron sem tétlenkedtek, hisz részt vettek a szamosújvári búcsún, több alkalommal más kerületiekkel együtt megbeszéléseket tartottak. Füzettükből már értesülhetek a fővárosi klub programjáról is. Csalfinta módon azonban elhallgattak egy fontos részt: *dr. Issekutz Saroltát* köszöntötték kerek születésnapja alkalmából. Ebben közreműködött *Várady Mária*, aki *Goethe Újjászületni* című versét adta elő:

Ha egy szép élet vágyát őröd,
A múlttal nem szabad törödnöd,
S mindig úgy tégy, ha veszteség ér,
Mint hogyha újjászületen élnél.
Mit akar? – kérd meg minden naptól.
És minden nap felel majd akkor:
Tetteidnek tudjál örülni,
Más tetteit tudd megbecsülni;
Főként ne gyűlölj egy embert se,
S a többit hagyd az Uristenre!

Hegedüs Valér zongora- és orgonaművész *Tolcsvay Béla* Köszöntő című dalát játszotta, az énekbe besegített a közönség is. Hallhattuk továbbá Hacsaturján örmény zenei motívumokkal teli Toccataját, valamint *Liszt* Pusztai bánat című művét, melynek komponálására egy Lenau-vers ihlette a zeneszerzőt.

Hegedüs Annamária az önkormányzat bemutatását követően két rövid tájékoztatót tartott. Ennek csupán az volt az oka, hogy az első témáról igen kevés forrás áll rendelkezésre.

jobbról Ispánkiné Katalin, dr. Issekutz Sarolta és Béres L. Attila

Várady Mária

Esztergom egykori városfalán kívül több kisebb település helyezkedett el, Libád, Hévíz, Szentkirály, Szentpáli, Szenttamás mellett **Örmény** is. Ennek többféle elnevezése is ismert a szakirodalomban: **Terra Armenorum, Ermen, Villa Ermen.** E falucska a Szent Tamás-hegy alatt húzódott, szántó föld nem tartozott hozzá, így lakói kereskedelemmel, ötvös- és kovácsmesterséggel foglalkoztak. Az örmények feltehetően két időszakban érkezhetek ide: a honfoglaláskor, illetve *II. András*sal együtt, amikor a király a keresztes-hadjáratból visszatért. Ismert, hogy *II. András* Örményországban is eltöltött ekkor egy bizonyos időt, s el is jegyezte fia számára az örmény hercegnőt, bár később nem jött létre a házasság. Egészen ellentmondásos forrásokot találunk Örmény település fennállásáról. *Nagy Kornél*, a Történettudományi Intézet munkatársa tollából arról értesülhetünk, hogy a tatárjáráskor elpusztult. A Magyarok a Kárpát-medencében (13-123. old. Összeállította és szerkesztette: *Glatz Ferenc - Pallas Lap- és Könyvkiadó V. 1988*), valamint *Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti*

topográfiája V. kötet (Akadémia Kiadó, Bp., 1979 162-164 p) művekből viszont azt tudhatjuk meg, hogy „A tatárjáráskor megsemmisült kiváltságlevelüket *IV. Béla* király 1243-ban újította meg.”, tehát a tatárjárás után.

Kirívó forrást is említett az előadó, mely szerint „*IV. Lajos* magyar király 1281-ben létrehozta a „Terra Armenorum”-ot és Erdélyben örmény kolostort építtet.” *IV. Lajos király* a magyar történelemben nem volt, *I. (Nagy) Lajos* viszont 1326-1382 között élt.

Az előadó *Horváth István – H. Kelemen Márta – Torma István: Magyarország régészeti topográfiája V. kötetét* tartja a leg-hitelesebbnek e témában. Ebben az szerepel, hogy 1281. március 1-jén *IV. László király* kolostor építése céljából az Ágoston-rendi szerzeteseknek adományozta az örmények földjének egy részét. A Szent Anna-kerület része lett, s itt építették fel a Szent Anna-kolostort. Szintén e műből derül ki, hogy az 1860-as, 1880-as években, valamint 1970-ben régészeti feltárások voltak e területen. Feltártak egy ötvösműhelyt, melynek nagy valószínűség szerint örmény tulajdonosa volt. Ennek leletei rétegenként:

Az Árpád-kori ház padlójáról őskori kő nyílcsúcs; mélyebb rétegből kettős testű, hegyes bütykökkel díszített koravaskori mély tálka töredéke; kelta fazekas kemence maradványai.

A kemence belsejéből nagyszámú kerámia, köztük kiegészíthető edény-töredékek és egy kutyakoponya; egy gödör aljából *II. Béla* király egy-egy dénárja; a kemence feletti rétegből néhány darab római kerámia; a kemence legfelső rétegében egy kora római bronzfibula feküdt.

A ház padlószintjéről előkerült leletek valószínűvé teszik, hogy egy 12-13. sz.

fordulóján működő ötvösműhely maradványait találták meg.

Jelentősebb leletek: kis méretű olvasztótégelyek töredékei bronzolvadékokkal, az olvasztótűz szítását szolgáló kerámia fúvócső töredéke; bronzolvadékok, bronzlemez nyiradékok, lyukasított és szögecselt lemezdarabkák, drótok, félkész bronzöntvények, aranyozott bronzveretek és csat, barnamázás, ill. máztalan orsógomb, üvegtöredékek; 12-13. századi kisméretű vaskulcs; jelentős számú edénytöredék.

A kelteztést a műhelyből előkerült érmek segítik: *III. Béla* király rézpénzei, az egyik elkalapálva és szétnyírt állapotban; 12. sz. végi bizánci scyphatus (*Komnonos Andronicos* bronzpénze – bizánci Emporer); 3 db római bronzérem (2-3. századi középbronz, *Licinus 313.* évben vert középbronza és *Valens 366.* évi kisbronz) kerültek elő. Utóbbiakat mint nyersanyagot gyűjthette és használhatta az Árpád-kori ötvös.

A padlószint feletti betöltésben 1 db *Valens* kisbronz töredékét, *II. Géza*, *III. István*, *III. Béla* érmeit és 2 db meghatározhatatlan pénzt találtak.

A tájékoztató végén *Hegedüs Annamária* bemutatta azokat a felvételeket, amelyek a májusi kiránduláson készültek az egykori Örmény település feltételezett határaitól.

A Liszt-zene átmenetet képezett a két ismertető között. **Mattioni Eszter**, a méltatlanul elfeledett, elhallgatott **festőművész** életútját is hallhatta a közönség, eközben elsősorban a szakrális témájú képeket láthatta. A művészről félig olasz származású, édesapját a selyemhernyóipar létrehozására hívták Magyarországra. A kiválóan rajzoló szülő értékes művészeti albumokkal és gyűjteménnyel érkezett.

A művészről édesanyja óvónő volt, de érdemes megemlíteni, hogy az egyik rokon a *Négyökrös szekér* című *Petőfi-vers* Erzsikéje volt.

Mattioni Eszter már a főiskola első éve után nagy sikert aratott, a Nemzeti Szalon őszi tárlatán a *Sióagárdi fehér lányok* című, nagyméretű festményéért különdíjat kapott. Nem kis bátorság kellett ahhoz, hogy *Barcsay Jenő*, *Aba-Novák Vilmos*, *Egry József* mellett 19 évesen egy ilyen rangos eseményre jelentkezett. **Mattioni Eszter** főleg két témát tárt a nézők elé: a népi éle-

a Magyar Szent Család

A győri Székese gyház Szt. László kápolnájában

tet, a népviseletet mutatta be, s csakhamar sorra rendeltek tőle a templomok szakrális műveket. Az 1950-es években szinte nyomorgott, hisz *Rákosi* elvtárs kijelentette: „Mattioninál csupa szent van”, így rendkívül kevés megrendelést kapott. E korban természetesen az egyházi megrendelések is szüneteltek. **Mattioni** nem festett *Lenin-*, *Rákosi-*, *Sztálin-képeket*,

s az *Építőmunkások* (1952) című művén két alakot látunk, akikről rögtön *Szűz Mária és Szent József* jut eszünkbe.

S álljon itt néhány cím is: *Baranyai asszonyok*, *Decsi asszony kenyérrrel*, *Fonalszövők*, *Matyó menyasszony*. S épp az ismertető előtt néhány nappal került kalapács alá (1 millió 800 ezer forintos kikiáltási árral) a *Kalotaszegi leányok*. Szakrális festményei: *Mátrai búcsú*, *Mária a kis Jézussal*. A magyar szent család képe a Szépművészeti Múzeumból került árverésre, 50 évvel ezelőtt több mint egymillió kikiáltási árral! A templomokban található művek közül a győri szeminárium kápolnáját kell megemlíteni, ahol két teljes falat (az oltár és a harmónium fölött) borítanak freskói.

A szolnoki művésztelepen *Pólya Ivánnal* egy teljesen új művészeti technikát

Szt. Kistóf a városligeti Jáki kápolnában

dolgozott ki, a **hímeskövet**. Leginkább a mozaikhoz hasonlíthatjuk; ám itt különböző, a természetben megtalálható alakú elemekkel dolgozott. Nehézséget jelentett, hogy munkája közben fordított képet látott (több művész az intarziát is így készíti). Egy gipszágyba helyezte el az üveglapra rajzolt kép alapján a követet, s a hézagokat kőzúzalékkal, márványszemcsés cementes masszával töltötte ki. Soroljunk fel ismét néhány művet: *Kalocsai varró lányok*, *Gyümölcszedők*, *Toldi*. Az *Ifjú szívekben élek* műve egy debreceni kollégiumban található. Egykor kopjafás temető helyezkedett itt el, s a kép alján ennek állított emléket a művész-nő. A budapesti csokoládégyárban (ma Stollwerk) a *Kakaószüret* művét közel nyolcvan éves korában csiszolta át létrán állva. Szakrális művei: a győri székesegyház Szent László-kápolnájában találjuk Apor Vilmos vörösmárvány szarkofágját. Ekörül, három falon láthatjuk csodálatos munkáját. Nagy kihívást, több éves munkát igényelt a budapesti Rókus-kápolna szentélye és altemplomának teljes padlózata. Székesfehérváron egy kertés házban kápolna működik, ennek szentélyét díszítik Mattioni hímeskövei. Említsünk meg még egy budapesti, ám kisméretű művet: a városligeti Jáki-kápolnában találjuk a *Szent Család* alkotást. S mivel az első részben Esztergomról volt szó, ne hagyjuk ki a Bazilikában található *Szent Kristófo*t sem.

(Szerk. megjegyzés: *Elhangzott vetített képes előadás formájában 2015. augusztus 19-én a Fővárosi Örmény Klubban*)

Béres L. Attila – Ispánki S. Katalin

A hagyományörzés állomásain

A csíkszépvízi családi találkozóról és a gyimesbükki információs táblaavató ünnepségről

Kettős találkozóra hívta a Csíki Hírlap az erdélyi magyarörményeket. Augusztus 29-én a csíkszeredai Szentháromság Alapítvány és a Budapest Főváros Zuglói Örmény Önkormányzat közösen rendezte meg Csíkszépvízen az örmény családok találkozóját. Augusztus 30-án pedig az Erdélyi Magyarörmények Szövetsége táblaavató ünnepséget szervezett a gyimesbükki Kontumáci-kápolnánál. A XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat képviselőjében mindkét eseményen részt vett *Béres László Attila* elnökhelyettes.

A csíkszépvízi örmény családok találkozóját először 1996-ban szervezte meg a Zuglói Örmény Önkormányzat azzal a céllal, hogy a csíki települések magyarörmény lakói, le- és elszármazottai egy közös családi ünnepségen, legalább egyszer egy évben közel lehessenek egymáshoz. Már az első alkalomra is sok százan érkeztek Csíkból, Erdély más településeiből, Magyarországról és távolabbról is. A következő években a résztvevők száma folyamatosan nőtt, mindig sokan jöttek el az erdélyi örmények eme meghitt hangulatú eseményére. Mint mindig, most is meleg szeretettel köszöntöttük a szépvízi 94 éves *Zakariás Péter* bácsit.

Az idei, immár 19. családi találkozó szervezője *Ajtony Gábor* nyugalmazott gyógyszerész, a Csíkkörzeti Magyarörmény Szentháromság Alapítvány vezetője, valamint *Zárugné Tancsin Katalin*,

Ajtony Gábor

a Zuglói Örmény Önkormányzat elnöke volt. Budapestről is számos vendég érkezett, *Nagy Marianna* és *Dávid Krisztián* Zuglóból, valamint részt vett a találkozón *Nuridsány Mimi*, a XV. kerületi Örmény Önkormányzat elnöke, továbbá *Esztergály Zsófia*, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke is.

A Budapestről érkezett magyarörmény vendégeknek a találkozó előtti napon lehetőségük nyílt egy kis „terepszemlére”. Megtekintették az eredeti szépségében helyreállított, műemlékké nyilvánított csíkszeredai Mikó-várat, a várban helyet kapó Csíki Székely Múzeum Állandó Kiállítását, A csíksomlyói Mária-szobor

jobbról: Esztegár János, Esztergály Zsófia, Zárugné Tancsin Katalin, Béres L. Attila, Calinescu János és felesége

500 éve című kiállítást, a Boldogasszony kiállítást és a Nyomdatörténeti kiállítást. Ez a késő reneszánszkori, bástyás várkastély, Csíkszereda egyik legfontosabb nevezetessége. Építője neve után Mikó-várnak, vagy ahogyan a korabeli dokumentumokban megjelenik, Mikóújvárnak neveztek. A várépületben található a Kájoni János Megyei Könyvtár is.

középen Salamon József plébános
fotók: Dávid Krisztián

A csíkszépvízi családi találkozó ünnepi szentmiséjét – az örmény katolikus templom teljes rekonstrukciója miatt – szombaton 11 órakor a római katolikus templomban tartották. A mise után Ajtony Gábor

beszámolt az Alapítvány elmúlt évi munkájáról, hangsúlyozta a találkozók fontosságát és megtartó erejét. Zárugné Tancsin Katalin pedig meleg szavakkal köszöntötte a megjelenteket.

A családi találkozó résztvevői a mise után átvonultak a falu közepén található barokk stílusú örmény katolikus templomhoz, amelyet eródszerű kőfal vesz körül. A templomkertben sírkövek, hacsokárok jelzik, hogy itt örmény ősök nyugszanak. Megtekinthettük a beállványozott templomhajót, és megállapítottuk, hogy jól haladnak a felújítási munkálatok. A templom bejáratával szemben lévő emléktáblánál pedig koszorút helyeztek el a találkozó szervezői, a falu és a megye elöljárói, majd elénekeltük a magyar és a székely Himnuszt.

Ezután a falu tornatermében gyülekezett a mintegy kétszáz fős társaság, ahol kezdetét vette a vendégfogadással egybekötött családi találkozó. Számos család tavaly óta csak ezen a napon találkozott egymással. Az étkezés előtti asztali fohászt követően finom ételek és italok mellett került sor a tavalyi találkozó óta történt családi események megbeszélésére, és az egybegyűltek visszatekinthettek a magyarországi és erdélyi magyar örmény közösség életében történetekre is.

A délutáni program az Örmény Kaszinó Emlékházban folytatódott, ahol Ajtony Gábor, az emlékház megálmodója és működtetője rendhagyó történelemórán mesélt az épületről, az emlék- és használati tárgyokról, relikviákról, a festményeken és fényképeken bemutatott örmény családokról. A budapestiek kis csoportja a hagyományörző kiállításról a közeli Csíkmindszentre ment, ahol megtekinthették a 13. századi, Árpád-kori alapokra, gótikus stílusban megépített templomot,

amely az 1800-as évek végén barokk átalakításnak esett áldozatul. Hazafelé a Csíkszentlélek Kőhegyén magasló 14. századi erődtemplomhoz is felgyalogoltak, de már zárva találták azt. Az est Csíkszépvízen hangulatos vacsorával ért véget a Kishavas nevű panzióban a Csíkszeredáról érkezett *Fejér István* és *Szentpétery István* társaságában.

Vasárnap reggel a falu családjainál és a különböző vendégfogadókban megszállt vendégeket két autóbussz vitte Gyimesbükkre. A történelmi Magyarország legkeletibb települése Csíkszeredától 32 km-re északkeletre, a Gyimesi-szoros alsó kijáratánál található. A falu túlsó végén húzódott a Trianon előtti határ. A dombtetőn ma is áll a romjaiban is szép Rákóczi vár, mely *Bethlen Gábor* erdélyi fejedelem idején, 1626-ban épült. A domb lábánál szerényen húzódik meg az 1897-ben épült és a 21. század elején újjávarázsolt vasúti órház. A házikó két sarkán két hatalmas félgömb a magyar

szentkoronát mintázza, melyeket Észak-Erdély visszacsatolásakor a honvédek betonból és kőből készítettek.

A finom ebédet a *Deáky András* panziójában fogyasztottuk el.

Az információs táblaavató ünnepség délután hat órakor szentmisével kezdődött a Kontumáci-kápolnában, szentbeszédet mondott *Salamon József* gyimesbükki plébános, a vesztegzár történetét *Pál-Antal Sándor* történész-akadémikus ismertette. Az ünnepség kulturális műsora örmény versekkel, énekekkel zárult. Csíkszépvízi vendéglátónk, *Zakariás István* és felesége pedig a hosszú nap után báránysült vacsorával kedveskedtek budapesti vendégeiknek.

Öröm számunkra, hogy ezen a nyáron is a Kárpát-medencében, az anyaországban, a külhonban, a szórványban és a diaszpórában élő magyar örmények csíkszépvízi családi találkozója a hagyományörzés mellett a határokon átívelő összetartozást szolgálta és szolgálja.

2015. szeptember 8.

Bakó Zoltán

Tájékoztató táblát állítottak Gyimesbükkön

A gyimesbükki kontumáci kápolna falán több nyelven készült, két-háromszáz éves karcolt, vagy graffittal készült feljegyzések állnak. Hajdani kereskedők, marhahajcsárok tartottak itt kényszerpihenőt, ők írtak a kápolna falaira. Vasárnap tájékoztató táblát állított az Erdélyi Magyar-Örmények Szövetsége (EMÖSZ) a helyszínen.

Örömnepnek számított a tájékoztató tábla felavatása

A Marosvásárhelyi Örmény Magyar Kulturális Egyesület (MÖMKE) elnöke – az egyesület az EMÖSZ tagja –, *Puskás Attila* pontosan egy évvel ezelőtt kezdeményezte, hogy ezeket a régi feliratokat

valamiképpen a világ, de legalábbis az ezeréves határnál látogatók figyelmébe ajánlják. Így született meg egy részletes tájékoztató tábla állításának az ötlete, amit az EMÖSZ fel is vállalt. A tábla ünnepélyes átadása vasárnap délután 6 órakor történt meg.

Puskás Attila elmondta, a négy nyelvű felirattal ellátott tábla nem emléktábla, hanem tájékoztató, hogy az ezeréves határra látogatók, ha felmáznak a Rákóczi vár után a kápolnához is – ezt szinte minden ide zárandóknak megteszi – többet tudjon a hely szelleméről, régmúlt idők történéseiről. Magyarul, románul, angolul és örmény nyelven áll a tábla tájékoztató szövegében, hogy mi is tulajdonképpen a vesztegzár, miért volt és miért épp itt volt.

Pál-Antal Sándor akadémikus az avatáson elmondta: „Az erdélyi vesztegzárak egyike a gyimesi. Az itteni vesztegzár az 1730–1740-es években építették ki, az Erdély déli és keleti átkelőinél létrehozott vesztegzőkkel együtt. Az első általános intézkedés a vesztegzárak létrehozásáról 1727 márciusából való, amikor az Erdélyi Főkörmányszék, egy újabb pestisveszély hírére elrendelte az Oszmán Birodalomból jövő utazók, málháik és állataik negyven napig tartó vesztegzárba helyezését. 1728. október 22-én elrendelték az ország határainál létesítendő és állandó jelleggel működő egészségügyi pontok kiépítését, létrehozva az egészségügyi kordont. 1731. november 9-én szabályozták a vesztegzárak működését pestis idején. Az utasítás előírta, hogy a fertőző helyekről érkezők kötelesek 42 napot vesztegzárban tölteni, málháikat három hétig szellőztetni, és irataikat felbontva, tűz felett, ecetes gőzzel fertőtleníteni. 1732. január 11-én elrendelték vesztegzári házak építését a törcsvári, tömösi, bodzavámi, gyimesi, gyergyói és berecki vámházak mellé... A gyimesi vesztegzár kettős feladat hárult, a pestis és a marhavész (az állatpestis) elleni. A 19. században, a pestis megszűntével feladata a marhavész elhárítása maradt, ami egyben a vesztegzár

fontosságának a csökkenését jelentette. Az 1870-es években még működött, de az 1800-as évek végére felszámolódott.”

A feliratok egy része magyar, de jelentős része idegen nyelvű, zömében örmény. Ezekből megtudhatjuk név szerint is, kik voltak azok, akik itt időztek az országba lépésük engedélyezését várva. A neveket vizsgálva megállapítható, hogy azok többnyire keletről visszatérő örmény kereskedők voltak, akik nevüket és itt tartózkodásuk idejét örmény vagy magyar nyelven hagyták az utókorra. Ilyen magyarul írt felirat például azé az örmény származású kereskedőé, akinek a neve több alkalommal is szerepel a vesztegzár lakói között, és akinek az egyik feljegyzése így szól: „*Ēn Efiab Mányá Márton* ültém karentát 10 napot első ülésém volt Ao. 1819. Die 26.”

örmény felirat a kápolna falán

A kápolnában *Salamon József* helyi plébános az örmény-magyar történelmi párhuzamokról beszélt, a szülőföldön való megmaradás fontosságáról, amelyet – mint a feliratok is példázák – a munka,

a gazdasági felemelkedés szavatolhat, *Gál Hunor*, *Puskás Attila*, *Szarka Gábor* csíkszeredai magyar konzul az évszázadokra visszanyúló örmény-magyar együttélétről, az erdélyi magyar kultúra örmény behatásairól értekezett. Az ünnepségen

a gyergyószentmiklósi örmény kórus örmény dalokat adott elő, *Magyari Sáska Attila* örmény balladákat, *Csibi Kriszta* klarinéton adta elő a régi székely himnusz, *Aszalós Enikő*, *Szakács Mária Magdolna* örmény dalokat énekelt. Az ünnepségen részt vett a Szent György Lovagrend erdélyi priorátusának néhány tagja is. A tábla állítását a Bethlen Gábor Alap, a gyimesbükküi katolikus egyházközség és a Communitas Alapítvány támogatta.

Marosvásárhelyről egy nagy autóbusszal érkezett a MÖMKE, egyesületi tagok, szimpatizánsok, érdeklődők, de az EMÖSZ többi, gyergyószentmiklósi, csíkszeredai, csíkszépvízi szervezetétől is jelentős számú látogató, érdeklődő tisztelte meg jelenlétével az ünnepi eseményt.

Forrás: Székelyhon.ro 2015.08.31

Dr. Pál-Antal Sándor akadémikus

A gyimesi vesztegzár

Az emberre nagyon veszélyes járványos betegségek legfélelmetesebbje évszázadokon keresztül a „fekete himlő”, „fekete halál”, vagyis a pestis volt. Még a 18. században is szedte áldozatait, mígnem hatásos közegészségügyi intézkedésekkel sikerült visszaszorítani azt Európában.

A keletről érkező járvány a földközi-tengeri részeken jelentkezett legelőbb Európában, Kr. u. 541–542-ben, de legnagyobb pusztító hulláma a 14. század közepén vonult végig ezen a földrészen. Az óta, a 18. század közepéig, kisebb nagyobb intenzitással szedte áldozatait hazánkban is. Utolsó nagy erdélyi

fellobbanása, az 1717–1719. évi, a legnagyobb pusztítást éppen a Barcaságon és a Székelyföldön végezte, áldozatul esett a lakosság több mint 40%-ka.

Az emberiség évszázadokon keresztül tehetetlen volt a pestissel szemben, nem talált hatékony orvosságot leküzdésére, mivel nem ismerték kiváltó okát. Az első hatékony intézkedések akkor születtek, amikor rájöttek a pestis ragályos volta, és elszigeteléssel akadályokat tudtak gördíteni útjába. Ehhez hozzájárult az is, hogy időközben javultak a lakás-higiéniai körülmények, és a lakott házakból lassan sikerült azokból kiszorítani a bolhákat

terjesztő apró háziállatokat. Ez a pestis el- leni több évszázados harc Nyugat-Euró- pában a 17. század végére, Közép-Euró- pában pedig a 18. század közepére hoz- ta meg a várt eredményt, amikor kiterjedt közegészségügyi hálózatok jöttek létre, és megszervezték a járványelleni intézke- déseket. Minderre nálunk az 1717–1719. évi pestis utáni években került sor, ami- kor a bécsi udvar, a Habsburg Biroda- lom 1900 km hosszú határvonalán talál- ható határátjárók, vámhivatalok mellé egészségügyi vesztegár (ném. Contumaz Stationen) hálózatot húzott.

Az erdélyi vesztegárok egyi- ke a gyimesi. Az itteni vesztegárat az 1730–1740-es években építették ki, az Erdély déli és keleti átkelőinél létrehozott vesztegárokkal együtt. Az első általános intézkedés a vesztegárok létrehozásáról 1727 márciusából való, amikor az Erdélyi Főkormányzó, egy újabb pestisveszély hírére elrendelte az Oszman Birodalomból jövő utazók, málháik és állataik 40 napig tartó vesztegárba helyezését. 1728. ok- tóber 22-én elrendelték az ország határa- inál létesítendő és állandó jelleggel műkö- dő egészségügyi pontok kiépítését, létre- hozva az egészségügyi kordont.

1731. november 9-én szabályozták a vesztegárok működését pestis idején. Az utasítás előírta, hogy a fertőző he- lyekről érkezők kötelesek 42 napot vesz- tegárban tölteni, málháikat három héti- g szellőztetni, és irataikat felbontva, tűz fe- lett, ecetes gőzzel fertőtleníteni.

1732. január 11-kén elrendelték vesz- tegári házak építését a törcsvári, tömösi, bodzavámi, gyimesi, gyergyói és berecki vámházak mellé, amelyekhez építőanyag- ként fenyő- és tölgyfát a helybéli lakosság kellett biztosítson. A gyimesiket a csiki- ak építették fel. A vesztegárnál nemcsak

a személyzet számára kellett épületet emelni, hanem a veszteglőben lévő sze- mélyeknek, málháinak és állataiknak is. Hiszen az árut raktárakban kellett tá- rolni, az állatokat pedig zárt istállóban. A gyimesi vesztegár épületei, akárcsak a más átjáróknál lévők az 1730-as évek- ben épültek.

A vesztegárok működésére vonatkozó átfogó szabályozás 1770-ben látott nap- világot. Ebben előírták, hogy a veszteglés ideje rendes időben 21, a pestis-gyanús körülmények közötti 28, és pestis ideje alatti 42 nap. A vámhoz érkezőket a vesz- tegár igazgatója előbb kihallgatta és val- lomásukat jegyzőkönyvbe vette. Követ- kezett az orvosi ellenőrzés, és a karantén- ba zárás. A pestises esetek megritkulásá- val, illetve megszűnésével a vesztegár- ban való tartózkodás idejét lerövidítették, volt, amikor csak hét napot tartott.

Amíg a lakosságot a pestis veszélye fe- nyegette, a gyimesi vesztegárra kettős feladat hárult, a pestis és a marhavész (az állat pestis) elleni. A 19. században, a pes- tis megszűntével feladata a marhavész el- hártása maradt, ami egyben a vesztegár fontosságának a csökkenését jelentette. Az 1870-es években még működött, de az 1800-as évek végére felszámolódott.

A Rákóczi-várral szemben fekvő terüle- ten, a Tatros folyó bal partján kialakított „Kontumác” mellé, istentiszteletek tartá- sára 1782-ben építették a ma is fennálló római katolikus kápolnát, amelyet a kö- vetkező évben Szűz Mária mennybeme- netele tiszteletére felszenteltek, és amely- hez 1785-ben káplánságot rendszeresít- tettek. Ez az egyházi létesítmény az után gyimesi plébániaként működött.

A vesztegári épületrészek helyreállí- tásakor a kápolna falán, a vakolatba vé- s- ve számos felirat napfényre került. Ezeket

a vesztegárban idejüket töltő személyek írták, többnyire a 19. század első felében. Ezek egy része magyar, de jelentős része idegen nyelvű, zömében örmény falfel- irat. A feliratokból megtudhatjuk név sze- rint is, kik is voltak azok, akik itt időz- tek az országba lépésük engedélyezését várva. A neveket vizsgálva megállapít- ható, hogy azok többnyire keletről visz- szatéró örmény kereskedők voltak, akik nevüket és itt tartózkodásuk idejét ör- mény vagy magyar nyelven hagyták az

utókorra. Ilyen magyarul írt felirat példá- ul azé az örmény származású kereskedőé, akinek a neve több alkalommal is szere- pel a vesztegár lakói között, és akinek az egyik feljegyzése így szól: „Én Efiab *Mánya Márton* ültem karentát 10 napot első ülésem volt Ao. 1819. Die 26.”

A kápolna ma műemlék, és a restau- ráláskor előkerült falfeliratok jelentősen megnövelték történelmi értékét.

A táblát állíttatta: Erdélyi Magyarörmények Szövetsége (EMÖSZ) 2015-ben.

Egyházi hírlevél

Imádunk téged, Krisztus, és áldunk téged, mert szent kereszted által megváltottad a világot!

A nagybőjtben rendszeresen végzett keresztút szép fohásza a fent említett cím. Hogy kerül mégis ide, szeptember közepére? Szeptember 14-én az Egyház a szent Kereszt felmagasztalását ünnepli.

Az ókorban a kereszt nem csupán kivég- zési eszköz volt, hanem szégyenfa is. Át- kozott mind, aki a fán függ, olvassuk a szentírásban is. Amikor Jézust kereszt- halálra ítélik, nem csupán őt magát akar- ták elhallgattatni, hanem a köréje gyüleke- ző népmozgalmat is szét akarták oszlatni.

A feltámadás által a kereszt a győzelem eszköze lett. Az ősbűn történetében a fán lévő gyümölcs által csábította el az em- bert a gonosz. Jézus a kereszt fája által győzte le a sátánt.

Szent Ilona császárnő, amikor a keresz- tény hit szabadságot kapott, megkereste a keresztet, és mint Krisztus győzelmé- nek jelét emelte fel. Konstantin császár

a döntő csata előtt látott álma is erősítet- te a kereszt dicsőségét. E jelben győzni fogsz, hallotta a császár éjjel álmában.

A keresztet kitesszük szobánk falára, magunkra rajzoljuk imádságaink kezde- tén és végén. A kereszt jelében Jézust, éle- tét, tanítását, halálát és feltámadását lát- juk. Krisztusiak, a kereszt jelében élők szeretnénk egyre jobban lenni!

Szeretettel várjuk a testvéreket vasárna- ponként a Budapest XI. Orlay utca 6. szám alatti templomban 11 órára a Szentmisére. Szeptember 27-én magyar nyelvű szent- misében ünnepeljük a fogolykiváltó bol- dogasszonyt, templomunk védőszentjét. Bár a nyár elején még az előző vasárnapra

terveztük, de *Krikor atya* 13-án tudott jönni, így a szent kereszt ünneplését és a búcsú ünneplését szétválasztottuk.

Az előzetes tervek szerint *Krikor atya* az ősszel még kétszer jön el hozzánk, október 18-án és november 22-én.

Fülöp Ákos plébános

Szeptember 14-én a Szent Kereszt Felmagasztalása ünnepén *Krikor atya* celebrálta örményül a szentmisét nagyszámú ministráns és a *Voszkeberán kórus*,

Nagy Ákos karnagy közreműködésével. A mise előtt örmény katolikus keresztelőre került sor: *Tóta Hajnalka*, akinek édesapja *Tóta Zsolt*, édesanyja *Hajduk Zsuzsanna*, dédnagymamája *Gopcsa Aranka* (volt), életkorát meghazudtolva nagy érdeklődéssel és kitartással fogadta a hosszas egyházi szertartást. Büszkék voltunk arra, hogy kezd szépen szaporodni az örmény katolikus kereszteltek száma. Várjuk továbbra is az érdeklődőket, fiatalokat és idősebbeket is.

M

Krikor atya Tóta Hajnalkával és a szülők, keresztszülők

Krikor atya, balról Fülöp Ákos atya és a ministránsok

a ministránsok mögött a Voszkeberán kórus

a hívek követik az örmény mise szövegét

Programajánlók, hirdetések

MEGHÍVÓ

Ünnepeljük együtt templomunk védőszentjét!

Minden hívőnket szeretettel meghívjuk és várjuk a **Fogolykiváltó Boldogasszony** búcsúján bemutatásra kerülő ünnepi szentmisére,

2015. szeptember 27-én 11 órára, az Örmény Katolikus Lelkészség Budapest, XI. ker. Orlay u. 6. sz. alatti templomába.

A szentmisét *Fülöp Ákos* atya mutatja be.

A szentmise után közösségünket agapéra is hívjuk.

Fülöp Ákos atya, plébániai kormányzó

MEGHÍVÓ

2015. október 6-án 17 órai kezdettel **Aradi Vértanúk Emlékünnepséget** tart a Fővárosi Örmény Önkormányzat a 1054 Budapest, Akadémia u. 1. sz. alatt a színházteremben. Mindenkit sok szeretettel várunk.

Műsor:

- *Vörösváry Márton* hegedű
- Emlékezés a Hadtörténeti Intézet munkatársával.
- *Kátainé Szilvay Ingrid* ének.
- Koszorúzás a kopjafánál.

A megemlékezés után kötetlen beszélgetés a régi és a mai kor problémáiról.

Esztergály Zsófia Zita elnök

MEGHÍVÓ

Fővárosi Örmény Klub

2015. október 15. (csütörtök) 17 órakor a Pest Megyei Kormányhivatal Nyáry Pál terem, bejárat a Budapest V. Városház u. 7. szám felől

Műsor:

Nászút a világ körül

4 év és 40.000km fekvőkerékpárral 46 országon át – vetítettképes előadás

Előadók: *Zárug Zita* és *Harkányi Árpád*

Rendező: Zuglói Örmény Önkormányzat

Támogató: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat

MEGHÍVÓ

a XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat kiállítással egybekötött gálaműsorára.

Időpont: 2015. november 4. 18 óra

Helyszín: MOM Művelődési Központ kupolaterme.

A kerületben több mint húsz éve működő magyarörmény önkormányzat gálaest keretében mutatja be az örmény származású, ám magyar kultúrát gyarapító személyeket, illetve alkotásaikat.

A november 4-9. között a Reich Károly galériában (lépcsőház) látható az önkormányzat kiállítása, ahol lépcsőről lépcsőre fokozatosan tárul eléink a történelmi múlt, megőrizve a korábbi idők szunnyadó tanúit. A rendelkezésre álló dokumentumok segítségével megismerhetik a Kárpát-medencei örmények történelmét, vallását, kultúráját és ezek kiemelkedő képviselőit.

A belépés díjtalan, de regisztrációhoz kötött. Regisztráció: október 20-ig az ormeny12@freemail.hu email-címen, a 20/513-65-32-es telefonszámon.

Fővárosi Örmény Önkormányzat Hirdetményei

1. A Fővárosi Örmény Önkormányzat október 12. héttől beszéd-centrikus nyelvkurzusokat és/vagy társalgási órákat indít nagyon kedvezményes áron, a belvárosban az Akadémia utcai termében heti rendszerességgel.

Jelentkezni lehet a kezdő és a társalgási szinttől, egészen a már meglévő tudást frissítendő szándékkal is. A választék: örmény, magyar, orosz és angol, olasz és francia nyelv. A tanárok kivétel nélkül profik. Magyar vagy örmény anyanyelvűek, az egyéb európai nyelv esetében pedig az erdélyi örmény közösségünk tagjaiból áll. Ez azért fontos, mert a lehetőségekhez mérten, segíteni kívánjuk közösségünk tagjait a jövőben a foglalkoztatás terén is különféle konstrukciókban.

Jelentkezni: 06-1-332-17-91 üzenetrögzítőn, üzenet hagyásával vagy a www.fovarosiormeny2014@gmail.com email címre küldött levéllel lehetséges.

2. Felhívjuk azon örmény magyarok figyelmét, akik a háborút követően elvesztették vagyონukat államosítás okán, hogy kárpótlási igényük rendezésében segítséget nyújtunk. A föld és ingatlan visszakövetelését jogi úton, a román törvényeket ismerő ügyvéd segítségével váltjuk valóra, ameddig még lehetséges.

Kérem Önöket, ha eddig nem foglalkoztak ezen kérdéssel, vagy jogtalannak tartják a már lefutott eljárást, forduljanak a Fővárosi Örmény Önkormányzathoz az alábbi elérhetőségeken, hogy segíthessünk: 06-1-332-17-91 üzenetrögzítőn, üzenet hagyásával vagy a www.fovarosiormeny2014@gmail.com email címre küldött levéllel lehetséges. Kivételes esetben postai úton is várjuk jelentkezését (1054. Bp. Akadémia utca 1.)

3. Novemberben vagy januárban 2 napos örmény túrát szervezünk a varázslatos Tanú-hegyek ölében, Badacsonyban. Az eseményen a hazai örmény diaszpóráról szóló előadások és szórakoztató programok látogathatók. A jelen lévők a két nap alatt, disznóvágáson, borkóstolón, illetve a természetet kedvelők, kiránduláson is részt vesznek. A januári esemény „Karácsonyfaszöktetést” is tartalmaz szigligeti szokás szerint.

Az utak kedvezményes áron igényelhetők maximum 20.000 forint felső határral (pontos összeg a létszámtól is függ). Az időpontot az dönti el, hogy melyikre jelentkeznek többen. Az utazás vonattal történik, biztonságosan és a friss húsárut haza hozzuk csomagokban.

Amennyiben érdeklí, kérem a szokásos módon mihamarabb jelezze: a www.fovarosiormeny2014@gmail.com email címen, vagy üzenet hagyásával a 06-1-332-17-91 es telefonon üzenetrögzítőjén és visszahívjuk.

Esztergály Zsófia Zita elnök

Örmény bűnbánat - október

„Jézus az Atya bölcsessége! Adj nekem bölcsességet, hogy mindenkor a jót gondoljam, mondjam és cselekedjem színed előtt. Ments meg a rossz gondolatoktól, szavaktól és cselekedetektől! És irgalmazz ...”

A bölcsességet is vehetjük Isten adományának. A Biblia ószövetségi könyvei között is szerepel a Bölcsesség Könyve. Szükséges az életben való eligazodáshoz és döntésekhez. Megszentelő tanulással, élettapasztalattal, s fontos az elmélyedő odafigyelés. Szent Nersész azt kéri az Úrtól, hogy mindenkor a jót gondoljuk, mondjuk s tegyük Isten színe előtt. Nem is olyan nehéz ezt megvalósítani, ha kellően figyelünk, következtetéseinket komoly elhárítással igyekszünk megvalósítani, természetesen Isten kegyelme nélkülözhetetlen.

dr. Sasvári László

HIRDETÉS

Az Örmény Muzeális Gyűjtemény tárlatvezetéssel látogatható az Örmény Katolikus Lelkésziség Budapest XI. Orly u. 6. sz. alatti épületében március 16. és december 15. között, kedd, csütörtök, szombat és vasárnap 14-18,30 óráig. Ismerje meg az egyedülálló kiállítás örmény kultúrát őrző egyházi és polgári tárgyait, könyveit!

További információk: 06-70-408-2240.

Örményekről - Rómában és Erdélyben

Beszélgetés Jakubinyi György
örmény apostoli kormányzóval és gyulafehérvári érsekkel

Szöcs Csaba: Örmény apostoli kormányzóként részt vett a vatikáni örmény találkozón, azon a liturgikus megemlékezésen, amelyet az örmény genocídium 100. évfordulója kapcsán rendeztek. Mit kell tudni erről az évfordulóról?

Jakubinyi György: A genocídium modern fogalom, habár a jelenség sajnos mindig is létezett, jelentése: népirtás. Szociológiai-történelmi kifejezés, a modern korban bukant elő és minden népirtásra használják. Sokszor a háborúkban győztes államok, akik tisztogatni akarnak az országban, ilyen módszerekkel akarnak megszüntetni a nemzeti kisebbségektől, és nem ismerik be, hogy népirtást követtek el. A 20. században a leghíresebb és legnagyobb népirtás a nemzetiszocializmus idején, 1933-tól, Hitler uralomra jutásától kezdődött és a II. világháború lezárásáig tartott. Ezt nevezték genocídiumnak először, majd ennek mintájára a többi is. A zsidó népirtás hivatalos neve azonban a holokauszt, görög szó, a Szentírásban szerepel, a jeruzsálemi templomi áldozatoknál a mózesi könyvekben, a korbának, az egészen elég áldozatnak a görög fordítása. Nemzetközileg hatmillió zsidó elpusztítását fogadják el a vézskorszak idején. A holokauszt szót azonban a Zsidó Világszövetség kérésére nem alkalmazzák más népirtásoknak a megnevezésére, tekintettel a szentírási, kultikus eredetű szóra. A 20. század első népirtásának mintegy

másfél millió örmény esett áldozatul, hivatalosan 1915. április 24-ét tekintik az örmény népirtás emléknapjának, habár kisebb-nagyobb szünetekkel harminc évig tartott.

Sz. Cs.: Hogyan zajlott és mi motiválta ezt a történelmi rémtettet a 20. század elején?

J. Gy.: Az ifjútörökök mozgalmának vezetése alatt az volt

a cél, hogy Törökországot megtisztítsák a keresztényektől, mert a keresztényekben az ellenséggel lehetséges szövetséget láttak, elsősorban az örményekben. Köztudomású, hogy Örményország nagy részét a törökök foglalták el, kisebb része az Orosz Birodalom része lett, s ezzel magyarázható, hogy a jelenlegi beosztás szerint a hétmillió örmény nemzet fele lakik a Szovjetunió szétesése utáni független Örményországban, a többi a „határokon túli” örmény. A török-részi Örményországban az örmény népirtás már 1894-ben megkezdődött, aztán szünetelt és 1915-ben akarták véglegesíteni. Az örményeket a szíriai pusztaság szélére deportálták, gyalog kellett menniük, elsőként a gyermekek és édesanyák haltak meg, utána a férfiak, élelmet nem adtak nekik, halálba hajszolták őket, s aki útközben nem engedelmeskedett, egyszerűen agyonlőtték. Mintegy másfél millió örmény pusztult így el, de a török kormány ezt nem ismeri el, háromszázazerről beszélnek és arra hivatkoznak, hogy ezek a háborús körülményeknek köszönhetően

haltak meg, illetve azért, mert az orosz ellenséggel titokban felvették a kapcsolatot, s ezért akarták az orosz határtól minél messzebbre költöztetni őket. Deportálás mindig volt háborúk idején, de a valóság az, hogy ez csak papíron volt átköltöztetés, ugyanis direkt pusztító menetben hajtották a halálba az örményeket.

Sz. Cs.: Ezzel is magyarázható az, hogy most, amikor a *Ferenc pápa* az ünnepi homíliájában egy korábbi pápai nyilatkozatot idézve a 20. század első népirtásának nevezte az örmény genocídiomot, a török hivatalos állásponttal szemben, a törökök tiltakozását kiváltva...

J. Gy.: A török hivatalos álláspont közismert, s ezért amikor egy-egy török író felszólal, hogy ideje volna már elismerni a múltat és a bűnt, majdnem kiközösítik az illetőt. Az örmények azt kérik a különböző államoktól, hogy ismerjék el hivatalosan a tudatosan szervezett népirtást, mert csak a tények beismerése lehet a kiengesztelődés első lépése a két nemzet között. A nehézség azonban nagy, mert 1915-ben nem fejeződött be a népirtás. Azért tekintik ezt kezdetnek, mert azzal kezdődött el 1915-ben, hogy Mardin városában összegyűjtötték a nem muzulmánokat, tehát nemcsak örményeket, hanem más keresztényeket is, és egyszerűen felszólították: vagy áttérnek az iszlámra, vagy kivégzik őket! Ott halt hősi halált, miután megkínózták, körmét húzták, *Malojan Boldog Ignác*, Törökország 1915-ig legnagyobb keresztény városának, Mardinnak az örmény katolikus érseke. *II. Szent János Pál* pápa avatta őt boldoggá, így már az örmény genocídiumnak vannak a katolikus egyház által boldoggá avatott vértanúi is, ugyanakkor elismeri őt az Apostoli Örmény Egyház is. A hétmillió örménynek négy pátriárkája van. A legfelsőbb katolikus-pátriárka

a főváros, Jereván mellett a szent városban, Ecsmiadzinban székel, Világosító Szent Gergely mai utóda, aki megkeresztelte 301-ben az örmény királyt, III. Tiridátot és a népet. A másik nem legfelsőbb, csak katolikus-pátriárka, Ciliciában székelne, de 1922-ben *Atatiürk Kemál* az utolsó örményt is kitiltotta Törökország belsejéből. A kis Örményország fővárosa Sebastia, ahol a világ leghíresebb és legismertebb örmény vértanúja, *Szent Balázs* püspök élt. Február 3-án adjuk a torokáldást, melyben a szent örmény vértanúk közbenjárását kérjük a betegségekre, a katolikus egyházban mindenütt, csak éppen azt felejtik el megemlíteni, hogy egy örmény szentről van szó. Sebastia (ma Sivas) városában ma törvényben van: örmény nem teheti be oda a lábát. A jelenlegi Örményország alig egynegyede a történelmi Örményországnak, a hétmilliónak a fele lakik Örményországban s a fele, három és félmillió pedig a határokon túl. Elsősorban kb. egymillió a volt Szovjetunió területén él, és a másik két és félmillió szórva van, Amerikában, Argentínában és így tovább.

Sz. Cs.: Erdélyben is élnek örmények, sajnos egyre kisebb számban. Mikortól számítjuk az örmények Erdélybe telepedését?

J. Gy.: Az erdélyi örménység 1672-77-ben jött át Moldvából, püspökük vezetésével, mert a türelmetlen moldvai fejedelem, *Duca Vodă* úgy tekintette, hogy ő a bizánci császárok utódja, s egyszerűen felszólította az örményeket, hogy legyenek ortodoxok. Ezt a püspök nem vállalta, s az örmények átjöttek a szomszéd Erdélybe, mert Erdély 1672-ben, éppúgy, mint Havaselve és Moldva, autonóm fejedelemség, de a törököknek adófizető állam volt. Az erdélyi fejedelemségben magyar vezetés volt és a székely-magyar-szász állott az országgyűlésben, a fejedelmek pedig, a Báthoryakat

kivéve, többségben reformátusok voltak. Apafi Mihály fejedelem befogadta az örményeket. Számukra ez csak azt jelentette, hogy a török adófizető moldvai fejedelemtől, aki üldözi a nem ortodoxokat, átjöttek a szintén törökadó-fizető *Apafi Mihály* fejedelem alá, aki vallási türelmet gyakorolt és persze kereskedelmi kiváltságokkal látta el őket. Így indult meg az erdélyi örmény letelepedés. Amikor 1688-ban a Habsburgok bevonultak Erdélybe, Nagyszebent tették meg a fejedelemség központjának. Ezután kezdődött a románok és az örmények uniója, tehát katolikus fennhatóság alatt, a Habsburgok alatt. A románok csak 1698-ban, de az erdélyi örmények már 1692-ben részben elfogadták az uniót. Minász püspök, aki átvezette népét, nagyon idős volt már, nem lehet bizonyítani, hogy katolizált vagy nem, de az utódja igen, aki Botoșaniban született és Rómában végzett, a Hitterjesztő Kongregáció Egyetemén, Axente vagy Oxendius a család neve.

Sz. Cs.: Az örmény moldvai tartózkodást egyes családnevek is megörökítik...

J. Gy.: Tudjuk azt, hogy a románok a számukra hosszú és érthetetlen örmény családi nevek helyett ragadványneveket kaptak, általában a foglalkozásról. Például Placsintár, az palacsintasütős volt, vagy például a káposztaárus, ez volt a püspök, Verzár, mostani rövidített örmény névvel, de *Värzărăscu* románul káposztaárust jelent. Mindegyik örmény család tudta az ősi örmény nevét is, de ezt használták a polgári életben. A román ragadványnévvel jöttek Erdélybe és a magyar helyesírás szerint írták. De már a magyar anyakönyvvezető időnként lefordította nevüket, például a Lăcusta név gyakori az örményeknél.

Ott van például a ditrói Sáska család: örmény származásúak és Lăcusta volt

a román ragadványneveik. Vagy például a Magyarok Világszövetségének az elnöke, *Patrubány Miklós*. A Patrubani azt jelenti, hogy őse olyan üzletember volt, akinél mindent négy fillérért adtak. Vagy ott van például az egyik legnagyobb magyar festő, szülővárosom szülőte, *Hollósy Simon*. Az édesapja költözött be Máramarosszigetre mint kereskedő. Mint gazdag örmény a főtéren vett házat, az most Hollósy-szülőházként emlékműzeum a város főterén, román nevük Corbui volt, vagyis Holló. Amikor látta, hogy Máramarosszigeten magyar névvel jobban menne az üzlet, mint román-örmény ragadványnévvel, Hollósyra magyarosította, így lett a nagybányai, majd a técsői festőiskola alapítója Hollósy Simon.

Sz. Cs.: Hogyan alakult az örmények helyzete a fejedelemség idején?

J. Gy.: Az örményeknek *Oxiende Verzerescu* elérte azt, hogy a Szentszék ki nevezte nem megyéspüspököknek, hanem apostoli vikáriusnak. Ez nagyon érdekes Erdély történetében. A tordai híres országgyűlés 1568-ból úgy ünneplik, mint a vallásszabadság első országgyűlési kimondását, ám ha megnézzük az iratokat, valójában más a helyzet. A három nemzet, a magyar-székely-szász, akik az országgyűléseknek jogilag tagjai voltak, a három bevett vallás mellett negyediknek elismerte az unitárius egyházat. De ugyanakkor olyan döntést hoztak, hogy ettől kezdve újabb vallást nem szabad alapítani, s egyik bevett vallásról a másikra nem szabad áttérni. Kérdem én azt, hogy ez akkor vallásszabadsági döntés? Ugyanakkor egy megyesi országgyűlés kimondta, hogy - jóllehet a római katolikus bevett vallás - a katolikusoknak, „az pápistáknak pispekük ne legyen”. A 150 éves erdélyi történelemben, bár szabad

vallásgyakorlat volt a katolikusok részére, püspök nem jöhetett az országba. Amikor *I. Lipót* császár bevonul Erdélybe, átveszi az Apafi Mihály-féle Constitutiones Approbatae-t, vagyis az alkotmányt, és a Diploma Leopoldinummal bevezeti az osztrák uralmat Erdélybe, s továbbra is érvényes, hogy katolikus püspök nem lehet. És éppen ezért a református urak nem tudtak mit kezdeni a katolizált örmény püspökkel. Katolikus püspök, de nem római katolikus. Semmiféle országgyűlés nem foglalkozott az örmények egyenjogúsításával, nem volt se nemzet, se vallás, de ez a katolikus püspök, Oxiende Verzerescu szabadon gyakorolhatta a püspöki dolgot, úgyhogy a mikházi templomot ő szentelte fel, járt bérálni a római katolikus híveket, akiknek a püspökük nem jöhetett el.

Sz. Cs.: Időközben létrejött a Romániai Örmény Katolikus Ordináriátus, amelynek vezetésével kormányzói minőségben *Jakubinyi György* latin rítusú segédpüspököt bízta meg a Szentszék 1991-ben.

J. Gy.: Az új Örmény Ordináriátus, hat plébániával, 1936-ban jött létre, a konkordátum alapján. 1948-ban a Népköztársaság felszólította az egyházakat, hogy alkossák meg a szervezeti szabályzatukat, és feltételként azt, hogy külföldtől nem függhetnek, a legfőbb előljáró román polgár lehet és az országban székeljen. 1949 májusában 13 „kultuszt” hagyott jóvá a kommunista nagy nemzetgyűlés - így nevezi a törvény -, és érdekes, hogy a demokráciában ma is így nevezik az állami törvények, hogy cultele, a kultuszok, nem felekezet és nem egyház... Ebből tizenegy keresztény és két nem keresztény (a két nem keresztény kultusz a zsidó és a muzulmán). A tizenegy keresztényben három ortodox, mégpedig a román ortodox egyház, az örmény ortodox egyház és az

úgynevezett lipován, vagyis a bráilai orszok Julián-naptárt követő egyháza van. Négy történelmi protestáns egyházat ismertek el, abból három magyart: a reformátust, a magyar evangélikust és az unitáriust. Negyedik a német nyelvű, nagyszebeni székhelyű erdélyi ágostai hitvallású szász evangélikus egyház. Emellett négy új protestáns felekezetet is elismernek, mind a négy román, de a baptistáknál van magyar kisebbség is, s az evangéliumi keresztényeknél német kisebbség. Ezenkívül a pünkösdisták és a hetednapos adventisták vagy szombatosok. Ez a négy. Közben készült a katolikus státútum is, *Márton püspök* úr a zsebében hordozta azt a szabályzattervezetet, amit a püspökök közösen megbeszéltek, és úgy volt, hogy ő viszi fel Bukarestbe. De a szentimrei kanyarban 1949 júniusában letartóztatták, zsebében ezzel a tervvel, úgyhogy nem lett belőle semmi. S különben sem hagyták volna jóvá, mert úgy kezdődött a szabályzat, ahogy a konkordátum, hogy Romániában a katolikus egyház három rítusban: a bizánci, a római-latin és az örmény rítusban létezik. A románok azonban azt mondták, hogy a görögkatolikusok önként visszaléptek az ortodox egyházba, ahonnan 250 éve a Habsburgok ravasz ígéretekkel és kényszerrel kiragadták, és csak most, a kommunista „szabadságban” tértek vissza. Ez márványlapon bevésve mai napig ott áll a koronázó templomon, 1948-ban tették ki és ,90 óta elfelejtették levenni, mert most is ezt állítják az ortodoxok.. Az örmények, látván, hogy az erdélyi görögkatolikus románokkal mi történt, nem merték beadni a kérést, hogy léteznek, ti. attól féltek, hogy a regáti apostoli gregorián, azaz nem katolikus örményekhez csapják őket úgy, mint ahogy az erdélyi görögkatolikusokat az ortodox

egyház bekebelezte. Ezért úgy szerepeltek, hogy a gyulafehérvári római katolikus egyházmegye négy örmény rítusú plébániája, ahogy 1930-ig, a konkordátumig is így volt. Az örmény rítus így nem szerepelt a ,48-as lajstromon, mert nem adták be attól való félelmükben, hogy hozzászapják a regáti örményekhez.

Sz. Cs.: Milyen változást hozott az örmény katolikusok szempontjából az 1989-es fordulat?

J. Gy.: Amikor eljött a változás ,89 decemberében, a *Ceaulescu*-házaspár kivégzése után *Ion Iliescu*, a Nemzeti Megmentési Front ideiglenes elnöke még aznap bejelentette, hogy a megtúrt és az üldözött római és görögkatolikus egyházat azonnal elismerjük kultusként, de két külön kultusként, nem úgy, ahogy a konkordátumban volt, hogy egy egyház három rítusban. Két külön kultusz. És így az örmény kiesett.

A következő lépés az volt, hogy ,91-ben *Bálint érsek* urat elkísértem a Keleti Kongregációhoz Rómába, ahol kérte, hogy töltsék be az örmény kormányzóságot, mégpedig püspökkel, hogy legyen tekintélye az állam előtt. *Claudio Gugerotti* akkori altitkár és örmény referens azt mondta, hogy jó, ez nagyon egyszerű, máris megcsináljuk az iratot, és *Bálint érsek* urat kinevezik a Romániai Katolikus Örmények Ordináriátusa apostoli kormányzójának. Azt mondta *Bálint érsek*, „engem nem, hanem a segédpüspököt”. Utána mondta nekem nevetve *Bálint érsek* úr: „Tudod, a szabályzatunk szerint segédpüspöknek nincs szavazati joga - így van ez a mai napig - a Romániai Katolikus Püspökkari Konferencián, de mint kormányzó lesz szavazatod, és akkor egy magyar szavazattal több lesz.” És így is lett. Kineveztek kormányzónak, megjelent

a pápai újságban, mégpedig a félhivatalosban, a napilapban, de kinevezési iratot nem kaptam. Eltelt fél év, s akkor megkérdeztem *Gugerottit*, hogy mi ennek az oka. A nuncius azt mondta, hogy hát valami zavar van, mert „te mint örmény kormányzó, latin segédpüspök vagy. Márpedig az örmény a keleti kongregációhoz tartozik, akárcsak a görögkatolikus püspökségek. Ők pedig szóvá tették, hogy egy román püspököt kellett volna kinevezni, mert keleti rítus.” Persze emögött az állt volna, hogy nyolc örmény templomot kapnak, mert akkor a püspök-kormányzó rendelkezik.

1991 decemberében kint voltam szinóduson Rómában, azt mondtam az örmény referensnek, hogy ha nem adnak a kezembe kinevezést, nem tudom elismertetni, de akkor engem ne vádoljanak, hogy Romániában az örmény katolikus egyház nincs elismerve. Félórán belül azonnal kiadta a kinevezésemet. Hazajöttem és egyenesen mentem *Vlăduțescu* vallásügyi államtitkárhoz. Ő filozófus volt, átmenetileg vezette a kultuszt, nem is mondott le a katedráról, hogy el ne veszítse, tudta, hogy a másik bizonytalan. Félórát filozofált velem, az ügyet azzal intézte el, hogy „nagyszerű szakembereim vannak, máris meg fogják csinálni. Menjen szépen haza és majd értesítik.” Hát a nagyszerű szakemberek azok voltak, akik negyven éven át jártak le Fehérvárra minket gyomrozni, a „departament” szakértői, akik most demokraták lettek... 1992 áprilisában, tehát öt hónap múlva az egyik volt elvtárs felhívott és azt mondta, hogy ha azt akarom, hogy elismerést kapjon a Romániai Örmény Katolikus Ordináriátus, csak külön kultusként lehet. Mert van a római katolikus és van a görögkatolikus kultusz, tehát nem talál az örménnyel.

De ehhez az szükséges, hogy mint minden másnál, a létszám a népszámlálás 0,1 százaléka kell legyen, ami akkor 21 000 főt jelentett, s nekem pedig 676 hívem volt. Emellett a kormányzósági iroda felállítására, vikárius, levéltáros, pénzügyi ellenőr, gépírókisasszony, sofőr stb. Elmentem a nunciushoz, hogy most mit csináljak? Ez nincs és ezek a feltételek. Azt mondta a nuncius: egy lépést sem tovább, ilyen és hasonló, kicsi keleti egyházmegyék, azt mondta tréfásan, hogy ez „színházegyházmegye”, ezeket rövid időn belül a Szentszék meg fogja szüntetni és más rendszert vezet be, úgyhogy egy lépést se tegyék tovább az elismerésért. Engedelmeskedtem. Amikor megint Rómában jártam, elmentem a referensemhez, aki ugyanezt mondta: „Rövid időn belül hívatni fogjuk önt is és a hasonló kis keleti joghatósággal rendelkező püspököket és ezeket megszüntetjük, tehát visszaállítjuk hivatalosan a konkordátum előtti négy örmény rítusú plébániát a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség keretében. *Gugerotti* kijelentése 23 éve hangzott el, s azóta nem hívtak és nem szüntették meg.

Sz. Cs.: A római találkozón részt vettek az egész örménység vallási képviselői? Köztudomású, hogy az örmények egyházi szempontból is több részre tagolódnak.

J. Gy.: Az Örmény Katolikus Egyház, amelynek a legnagyobb része a száműzetésben, Bejrútban élő örmény katolikus pátriárkához tartozik, minden örmény katolikus püspökséget meghívott, hogy vegyen részt ezen az emlékmisén, amely olyan szempontból is különleges volt, hogy nemcsak a genocídiumra emlékeztek, hanem a pápa egyházdoktort is avatott *Nareki Szent Gergely* személyében. *Szurp Krikor Narekaci*, az első örmény

szentatya, szerzetes, aki egész életét kolostorban töltötte, 1005-ben halt meg. Az egyetemes örmény egyháznak is szentje, a leghíresebb középkori örmény misztikus költő, legismertebb műve a *Síralmak Kolostora Narekben*,

Törökországban, a Van-tó partján létezett, de 1915-ben a sírját is elpusztították, semmi nem maradt fenn. Ő a 36. az egyházdoktorok sorában, az első örmény. Az örmény katolikus egyházat a Bejrútban székelő ciliciai örmény katolikus pátriárka, *Nerszesz XIX. Péter Tarmouni* képviselte. (Egyházmegyés papok keresztnevükön, szerzetespapok rendi nevükön lesznek pátriárkák, de második névként Róma iránti tiszteletből felveszik a Péter nevet is, és azt számozzák.) A kettős ünnepre a nem katolikus örmény egyházat is meghívták. A hétmillió örmény Apostoli Gregorián Egyház részéről jelen volt a legfelsőbb *II. Karekin* katolikosz pátriárka, az „örmények pápája”, valamint *I. Arám* ciliciai örmény katolikosz is, akik a szertartás végén felszóltak, beszédük azonban erősen politikai színezetű volt. Ők *Szent Bertalan* apostol örményországi térítő munkájáig vezetik vissza gyökereiket (innen az apostoli jelző), de az alapítójuk valójában *Világosító Szent Gergely*, az örmény nép megtérítője (innen a gregorián megnevezés), a legfelsőbb katolikosz pátriárka az ő utódja. Az Örmény Köztársaság elnöke, *Szerzs Szargszjan* is részt vett a szertartáson, a diplomáciai testület, a szentszéki nagykövetek mellett. Az erdélyi örmény katolikusok képviseletében *Szakács Endre* vikáriussal vettünk részt az ünnepen, koncelebráltunk *Ferenc pápával* és az örmény katolikus egyház képviselőivel.

(*Keresztény szó*, 2015 július)

Magyarörmény kultúra könyvekbe zártan

címmel nyitotta meg *dr. Issekutz Sarolta*, a Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat elnöke szeptember 14-én a kiállítás műsorát a Marczibányi Téri Művelődési Központ M Galériáján. A Lusnakar tradicionális örmény népzenei együttes sajnos *Puskás Eszter* énekművész nélkül – betegsége miatt - kellett vállalja a már begyakorolt műsorát, de férfiasan helyt álltak. Nagyon jó hangulatot adtak az estnek, látszott rajtuk, hogy mennyire rajonganak az örmény népzeneért. Nagy tapssal köszönte meg a közönség szép előadásukat.

Sokan voltak kíváncsiak az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület gazdag kiállítására, amely a könyveken keresztül mutatta be a bennük rejlő örmény kultúrát, ismertette a könyvek tartalmát is, képekkel illusztrálva. Történelmi, genealógiai, művészeti, gasztronómiai, néprajzi művek, konferenciakötetek, DVD-k..., a 25 év termése került bemutatásra a tablókön. Az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat és mások által megjelentetett örmény tárgyú könyvek, soknak digitális változata is, nagy számban kerültek a tárlókba, örmény népművészeti babák, egyéb örmény dísz tárgyak, örmény hírességek bronz plakettjei, hímezések, csipke... társaságában.

Az elnök példaképét, Szongoth Kristófot, a szamosújvári polihisztor tanárt idézte meg, aki fáradhatatlanul kutatta fel és

Lusnakar együttes

dr. Issekutz Sarolta örmény népviseletben

mentette meg számunkra a dicső múlt, őseink értékeit könyveiben, az Armenia magyar-örmény havilap és évkönyvek hasábjain. Az 1907-ben bekövetkezett halálával megszakadt az az értékmentő munka, amit végzett. A közel 100 éves úrt kellett kutatni a lehetőségekhez képest, összegyűjteni pl. a művészeti és irodalmi lexikonszerű kiadványokban. De nagyon sok terület még feltáratlan, amely munkához várjuk a fiatalok közreműködését, ugyanis még mindig nem tudtuk kellően felébreszteni őket, hogy milyen fontos az egyén életében a gyökerei megismerése és megőrzése, identitásának megvállalása, megélése. „Szükség van az értékmentésre, hogy fenn tudjon maradni az erdélyi örménység identitása, kultúrája, örmény katolikus hitélete, közösségei. Különösen ebben a mai, igen zavaros világban,

amelyben hazánknak is szüksége van ránk, a polgári- és keresztény értékrendet valló magyarörményekre, kitartásunkra. A jövő generációi érdekében mindannyiunk kötelessége a gyökerekbe kapaszkodni és lehetőségeink szerint kivédeni a viharok okozta károkat.”

Alexa Károly irodalomtörténész

örmény finomságok

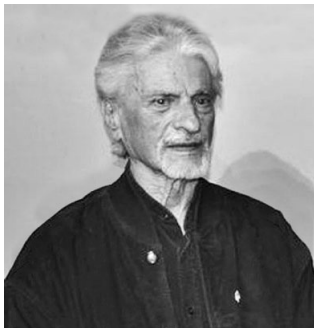
Alexa Károly irodalomtörténész a mai életből vett példákkal erősítette meg a kiállítás célját és reményeink szerinti hatását, majd megnyitotta a kiállítást.

Az estre finom örmény falatok tették rá a koronát és jó kis beszélgetések a szép kiállítótérben. *M*

85 éves Szervátiusz Tibor, a II. kerület díszpolgára

1930-ban Kolozsvárott látta meg a napvilágot a kortárs művészet kiemelkedő alakja, *Szervátiusz Tibor* szobrászművész. Erdély szülöttjeként nemcsak a kisebbségben élő székelek, csángómagyarok, hanem az egész magyar nemzet szolgálatát is vállalta. Műveinek mondanivalója, formavilága egyetemes érvényességű.

Legjelentősebb köztéri emlékművei Erdélyben és Magyarországon találhatóak: a farkaslaki Tamási-emlékmű - egyetlen, édesapjával közös műve -, a kőbányai Magyar Oltár, a győri Boldogasszonykor a nagymarosi Pietá. Szobrait erdélyi és magyarországi múzeumok, illetve magángyűjtemények is őrzik.

Már kisgyermekkorában eljegyezte magát a szobrászattal, nem utolsósorban édesapja, *Szervátiusz Jenő* munkásságának köszönhetően. Művei kivétel nélkül az elnyomatás keserűségét, ám ugyanakkor a magyarság élni akarását és reményeit jelenítik meg. A Ceausescu-rezsim valósággal üldözte, ez elől menekülve 1977-ben elhagyta szeretett szülőföldjét.

Szervátiusz Tibor július 26-án tölti be életének 85. esztendejét, s bár gazdag életművet tudhat magáénak, tucatszám őriz még megvalósulásra váró terveket.

Bár az anyaországban elismert, szeretett alkotóként élhet, szülőföldje iránti vágyakozása soha nem csillapult. Ezért is alapította 2003-ban feleségével a Szervátiusz Jenő-díjat, amelyet olyan művészeknek, művészettörténészeknek és újságíróknak ítélnek oda, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutatva alkotnak, illetve kiemelkedő munkát végeznek a magyar nemzeti identitástudat erősítéséért. Feleségével a II. kerületben, gyönyörű erdős környezetben, az Árpád-kilátó közelében él. 2010-ben a II. kerület díszpolgára lett.

- Amikor Magyarországra jöttem, a hittem, a szülőhazám emléke, a magyarságtudatom és a nemzetem iránt érzett szeretet adott erőt az újrakezdéshez - nyilatkozta az idős mester lapunknak. - Tudtam, hogy küldetést bízott rám a Teremtő, amit nem utasíthatok el, és ott éreztem magamban az alkotás belülről fakadó kényszerét is. Megtettem, amit megtehettem. Időnként erőn fölüli is küzdöttem, és nemcsak a megélhetésemért, hanem azért is, hogy alkotó maradhassak, hogy fába faraghassam, kőbe véshessem, fémbe formálhassam a magyarság, a székelység, a csángó magyarság szeretetét, a mi fajtánk fájdalmát, örömét, erejét és reményeit.

(Budai Polgár 2015/13-július 10.)

Emlékekből él az ember, s a múltból él az emlékezet. Kinek nincsen múltja, nem lehet jelene, s jövője sem.

Eötvös József

Ünnepelt az örmény közösség Gyergyószentmiklóson

Kisboldogasszony napja mellett, hogy a gyergyószentmiklósi örmény katolikus templom búcsúja, öt éve örmény művészeti fesztivált is jelent. A hétvégén az örmények megmutatták, van bennük életerő, nemcsak múltja, jelene, de jövője is van a közösségnek.

Az Örmény Művészeti Fesztivál évek óta eseményekben gazdag programot jelent Gyergyószentmiklóson szeptember elején. Ez idén tovább gazdagodott. Művészeti kiállítások, könyvbemutató, különböző műfajú koncertek és persze az igazi örmény „íz” adó gasztronómiai jelleg is megmaradt. Szintén jelentős hagyományt tud már magának a konferencia, rangos előadókkal és valóban tartalmas, érdekesítő előadásokkal.

A szombat délelőtt lezajlott konferencia „múlt, jelen, jövő” mottóval zajlott. És itt egy valóban megfontolandó javaslat hangzott el, aminek megvalósítása lényeges lehet a gyergyói örménység jövője szempontjából.

Garda Dezső kifejtette, az örmények mindig tisztelték, becsülték nagyjaikat,

azokat, akik ezt kiérdemelték. Az ő emléküket és a különösen gazdag örmény múltat mutathatná be egy örmény múzeum Gyergyószentmiklóson – vetette fel Garda. A múzeum helyszínéül a városközpontban

található, jelen állapotában is impozáns Vákár-féle házat javasolja a történész.

Amint felvázolta, a gyergyói önkormányzat és más szervezetek közös akarata és munkája kellene ehhez. Az örmény múzeum céljára négy termet kellene bérelni az épületben. Garda a bemutatásra kerülő dokumentumok, kiállítási anyag beszerzését, biztosítását is felvállalta. Kijelentette, a múzeum a gyergyószentmiklósi örménység súlyát emelné ki Erdélyben és az örmény diaszpórában egyaránt.

A konferencián emellett az összes elhangzott előadás nagyobb figyelmet érdemelt volna.

Például *Bálint Tibor* író életébe nyerhetünk bepillantást az özvegye által elmesélt történetek, anekdoták által, „szétnézhetünk” Jerevánban *Krajcsir Piroška* segítségével, aki tíz évet élt az Ararát lábánál.

A konferencián felszólalt *Anahit Simonyan*, aki Örményországból érkezett Gyergyószentmiklóstra, de még inkább megérintette a hallgatóságot a templomban elhangzott szavaival. Anahit Simonyan, aki Jerevánban A Nemzetközi Kulturális Kapcsolatok Nagyasszonya címet érdemelte ki, azért tanult meg magyarul, hogy az erdélyi örménység történetét megismerhesse, dokumentálhassa az anyaország számára. Magyarul mondta el, hogy egyetemistaként kutatta az örmény múltat, tanulmányt írt az erdélyi örménységről, de most először járhatott az általa eddig csak dokumentumokból ismert

Gyergyószentmiklóson. Meglátása szerint több ez a város, mint amit talán eddig gondoltunk róla: „Minden műemlék, minden kő, ami megtartja az örmény történelmet, az nemcsak az erdélyieknek, hanem Örményországnak és a teljes örmény kultúrának fontos, jelentős része”.

A templomban Kulcsár László, a Gyergyói Örmény Kulturális Egyesület elnöke köszöntötte ünnepélyesen Gál Hunor lelkészt, aki augusztustól lett az örmény közösség új papja. Tőle sokat várnak. Már az önmagában nagy jelentőségű, hogy hosszú idő után olyan papja van a közösségnek, aki örmény rítusú szertartás vezetésére is jogosult. Amint azt Fórika Sebestyén a konferencián elmondta róla, Gál Hunor sokat kutatta a nép múltját, és nagyon fontosnak tartja az örmény öntudatot, aminek erősítéséért szeretne tenni. A papok mindig is nagyban meghatározták a közösség életét, amikor valóban igazi vezető volt a pap, akkor a közösség is élt,

amikor kevésbé, akkor a közösségi élet is visszaesett. Most felemelkedést remélnék.

Az örmény fesztivál hagyományos és újdonságnak számító eseményei során a támogatóknak köszönhetően főként az ifjúság bevonása erősödött meg, a nekik szóló programok bővültek. Nemzetközi ifjúsági tábor keretében

animátorképzésben részesültek az örmény származású gyergyói és vendég fiatalok, de például ikonfestést is tanulhattak.

A Médiakaland programban Berszán Árus György irányításával fényképezésben és ehhez kapcsolódó tevékenységekben kaphattak útmutatót és egyben nekik

a körmenetet a Vörösköponyegesek vezetik

jutott a feladat, hogy megörökítsék a fesztivál fontosabb pillanatait. Ugyancsak a fiatalok számára nyílt lehetőség ismerkedni az örmény gasztronómiával, és Jánosy Alíz, illetve Bíró Boér Attila vezetésével a vasárnapi Hurutfesztiválon dalauzi és örmény ragu főzését is megtanulhatták. Mindennek a látogatók is őszintén örültek, hiszen meg is kóstolhatták ezeket.

Hamlet Gasparian nagykövet, valamint Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusának küldöttje Szarka Gábor is leszögezte, fontosnak tartják a továbbiakban is az Örmény Művészeti Fesztivál támogatását. Újabb intézmények is bekapcsolódnak mostantól a gyergyói örményekkel való együttműködésbe.

Vasárnap a Gyergyószentmiklósi Örmény Katolikus Egyesület, Gyergyószentmiklós Önkormányzata, illetve Budapest XV. kerületi Önkormányzat, valamint a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat együttműködési megállapodás szándék-

nyilatkozatát írtak alá. Cél kölcsönös megismerés, közreműködés a közművelődés területén, elsősorban az ifjúságra koncentrálnának közös rendezvényekkel. Az örmény hétvége csúcspontja természetesen a templom búcsúünnep volt, Szakács

Endre örmény katolikus általános helynök mutatott be szentmisét, az ünnepi szónok pedig Jakubinyi György örmény katolikus apostoli kormányzó volt.

Gergely Imre

Forrás: Székelyhon.ro 2015.09.07.

Az Országos Örmény Önkormányzat ÁSZ ellenőrzése

Az ÁSZ megállapította, hogy a nemzetiségi önkormányzat pénzügyi gazdálkodása részben, vagyongazdálkodása pedig nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak. A belső kontrollrendszer kialakítása és működtetése összességében nem volt szabályszerű.

Az ellenőrzött időszakban az Országos Örmény Önkormányzatnál (önkormányzat) a kontrollkörnyezet kialakítása, valamint a kontrolltevékenységek, az információs és kommunikációs rendszer, valamint a monitoring rendszer kialakítása és működtetése nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak. Az önkormányzat a jogszabályi előírások ellenére nem alakított ki és működtetett kockázatkezelési rendszert, a belső ellenőrzés kialakítása és működtetése pedig nem volt megfelelő.

Az önkormányzatnál a 2010-2014. évi költségvetési határozat-tervezetek nem a jogszabályban meghatározott szerkezetben és tartalommal készültek. Az éves zárszámadások előterjesztések a Közgyűlés részére tájékoztatásul nem mutatták be a pénzeszköz-változásokat és vagyongazdálkodást, 2010-2011-ben nem mellékeltek az összevont könyvviteli mérleget sem. Az önkormányzat több ellenőrzött évben is megsértette az elemi költségvetés és a költségvetési beszámoló megküldésére, az időközi költségvetési jelentéshez és mérlegjelentéshez kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségére vonatkozó előírásokat. Az önkormányzat az államháztartás rendszeréből jogszabály, illetve megállapodás alapján kapott támogatások felhasználása és elszámolása során részben tartotta be a jogszabályi és a szerződéses előírásokat, azokról nyilvántartást nem vezettek.

Az önkormányzatnál nem határozták meg a vagyongazdálkodás szabályait. A 2010-2013. évi beszámolók mérlegSORAIT leltárral nem támasztották alá, a könyvviteli mérlegadatokat valódisága nem volt igazolható. Az önkormányzat a jogszabályokban és az SZMSZ-ben meghatározott vélemény-nyilvánítási, egyetértési, közreműködési feladatainak eleget tett.

Az önkormányzatnak a 2008. évi ÁSZ-ellenőrzés során tett javaslatok összességében nem hasznosultak. Az ÁSZ most a nemzetiségi önkormányzat elnökének és a hivatalt vezetőnek fogalmazott meg javaslatokat, amelyekre 30 napon belül intézkedési tervet kell készíteniük.

www.jogiforum.hu 2015. 09.17, www.asz.hu/Jelentesek

Néhány megjegyzés az Országos Örmény Önkormányzat ÁSZ vizsgálati eredményével kapcsolatban.

Előre szeretnénk bocsátani, hogy ehhez az időszakhoz az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület képviselőinek semmi köze. Semmilyen befolyással nem bírtunk az Avanesian-Serkisián-

Akopján hármás „produkciójára”, mivel kisebbségben voltunk, a döntésekbe nem vonták be frakciónk képviselőit, javaslatainkat leszavazták, legtöbbször még a tájékoztatást is megtagadták. Ennek következtében semmilyen tudomásunk nincs az eltelt évek gazdálkodásáról – sajnos az ÁSZ Jelentésből sem ismerjük meg azt -, a költségvetési juttatásból csekély összeget kaptak az EÖ-GYKE képviselőiből alakult önkormányzatok, civil szervezetek, holott a hazai örménység túlnyomó többségét képviselik. Sajnálatos módon az új ciklusban is hasonló a gyakorlat, amely miatt már több panasszal éltünk a Budapest Főváros Kormányhivatalához és az ÁSZ-hoz is.

A jelentésben 272 alkalommal szerepel a „nem” szócska. Pl. **nem készítette el, nem tette közzé, nem alakította ki, nem az SZMSZ-nek megfelelően működött, nem tett eleget, nem gondoskodott**, stb. E sok **nem** mellett, talán az egyetlen „igen” szó az volt, hogy sikerült elkölteni az x milliót.

A jelentéssel kapcsolatban néhány kérdés merült fel:

1. Ha ennyire nem az előírásoknak megfelelően működtek, akkor egyáltalán hogyan kaptak támogatást. Más, pl. kerületi nemzeti önkormányzat egyetlen fillért sem kap, ha nem számolt el az előzőekkel, vagy nem adta le a beszámolókat.
2. Hogyan működött az ellenőrző szerv, a kormányhivatal? Megjegyezzük, az EÖGYKE frakció akkori vezetője, *Szongoth Gábor*, rendszeresen jelezte a hiányosságokat a felügyeleti szerv és az ÁSZ felé.
3. Talán rossz a törvény? Túl szigorú a szabályozás és nem lehet teljesíteni? Valóban az országos nemzeti önkormányzatoknak igen komoly adminisztrációs, jogi, gazdasági és szervezési feltételeknek kell megfelelni, de ehhez a költségvetés támogatást ad, lehetővé téve a kellő szakértelemmel rendelkező iroda működtetését.

A legmegdöbbentőbb az az ÁSZ megállapítás, hogy „az előző ÁSZ vizsgálat ajánlásai nem realizálódtak”. Minden felelősség és következmény nélkül zárul ez a vizsgálat is? Tegyük róla, hogy ez ne történhessen meg!
dr. Issekutz Sarolta, OÖÖ EÖGYKE frakció vezetője

Hegedüs Annamária

Könyvtárlátogatás

A XII. Kerületi Örmény Nemzeti Önkormányzat szervezésében egy kis csoport ellátogathatott a Magyar Tudományos Akadémia keleti gyűjteményébe. A gyűjtemény vezetője, *Kelecsényi Ágnes* kedvesen fogadta a megjelenteket, s először a könyvtár történetét ismertette röviden. Az akadémiai könyvtárat 1826-ban alapították, ám ebbe az épületbe csak 1865-ben költözhetek. A keleti gyűjteményt 1905-ben létesítették több ok miatt: egyrészt a magyarságnak igen erős a keleti

származástudata, másrészt *Kőrösi Csoma Sándor* kutatásai hatottak ösztönzőleg. Az ő nevéhez fűződik a tibetisztika tudományág létrejötte is.

Az orientalisztika központi helyének számító gyűjteménynek 16 ezer keleti kézírata van, ebből a legtöbb török nyelvemlékű. Az örmény könyvekből kicsit szegényes a gyűjtemény, a meglévő műveket azonban *Schütz Ödön* gyakran olvasta. A gyűjteményvezető, *Kelecsényi Ágnes* ismertette *Schütz Ödön* életútját is:

1916-ban született, a faszori gimnázium elvégzése után az Eötvös Kollégiumon magyar-német szakon tanult, de csakhamar a keleti tudományok érdekelték. Felhívták ugyanis a figyelmét a régi örmény források fontosságára.

Kelecsényi Ágnes a kikészített könyvanyag bemutatása előtt elmondta, hogy az örmények a török hódoltság idején ugyan nyelvet váltottak, ám írásukat, kultúrájukat megtartották. Közel húsz könyv várt megtekintésre (természetesen belelapozásra nem), a két legbecsesebbet párnára helyezték. 1687-ben adták ki a kevés képet tartalmazó, ám kézírással készült missálét, melyet már nem az eredeti kötés borít. Jelenleg bordó bársony van rajta, szép ötvösmunkával díszítve (feszület, körben keret).

Szintén a XVII. században, kézírással készült a breviárium, amely Szamosújvárról került először az Országos Széchényi Könyvtárba. Kötése eredeti, bőr.

A XVI-XVIII. századra tehető a török nyelvű, ám örmény kézírású, betegségek elleni imádságokat tartalmazó könyvecske. Érdekesség volt számunkra a Szent Lázár-szigeti kolostorban készült első örmény tudományos folyóirat, a *Bazmavep* (1843),

melynek 1971-es kiadása található a gyűjteményben. Felkeltette a figyelmet Korenei Mózes, a könyvben Moise De Khoréne: *Histoire d'armenie* (Az örmények történelme) című, szintén a kolostorban, 1841-ben megjelentetett mű. E kiadó további művei: *Ode Armena* (1897), örmény történelem olaszul (1850), ez utóbbi a kiskunhalasi református gimnáziumból került az akadémia keleti gyűjteményébe.

Ógyallai Besse János kaukázusi útleírását (1829) nézve eszünkbe jutott *dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit* e témájú felolvasása. Besse János útleírását francia nyelvű kiadásban (1858) is láthattuk.

S hogy az újabb kiadások se hiányozzanak: a XIV. századi arab írású szöveget több nyelvre is lefordították. Az örmény részt *Schütz Ödön* készítette, a mű a XX. században jelent meg. Hájk és Bél harca – A régi örmény irodalom kincsestára I. című könyv (1995) pedig az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület által került olvasóink kezébe.

A XII. Kerületi Örmény Nemzeti Önkormányzat következő programja az október 3-i bécsi kirándulás lesz, mely során a 30 résztvevő megtekinti a mechtarista kolostort, annak könyvtárát és múzeumát.

az arab stílusú olvasó terem és magyarörmény látogatói

Olvasói levél

Kövér László az Országgyűlés elnöke

Kedves Sarolta!

Igazán meglepődtem, amikor az örmény újság utolsó kiadásában a saját nevemmel találkoztam az olvasói levél hasábján...köszönöm szépen!

Most arról szeretnék beszámolni, hogy nagy megtisztetés ért engem, amikor meghívtak, hogy május 27-én vegyek részt egy látogatáson El Palomar-ban, az itteni Katona Iskolában, együtt Dr. Kövér Lászlóval és Bekk Mária feleségével, akik néhány napos hivatalos vizitre jöttek Buenos Airesbe. Az eseménynek több mozzanata is felejthetlenné tette számomra ezt a napot: a Magyar Országgyűlés elnökének díszes fogadtatása, a zenés parádé, kadettek díszegyenruhás felvonulása, a két nemzeti himnusz a katonai zenekar előadásában, *Podio Juan Alberto* tábornok, az iskola mostani igazgatójának beszéde és nem utolsósorban, mindannyiunk őszinte meglepetésére egy repülő- és helikopter-légibemutató.

Viszont számomra mégis a legmeghatóbb az volt, hogy milyen mély tisztelettel

beszéltek úgy a tábornok, mint a jelenlevő argentin ezredek *Czetz János* tábornokról, az iskola alapító igazgatójáról. Teljes tudatában örmény-magyar származásával, eredetével, az 1848-as szabadságharcban elért sikereivel és Argentínában véghezvitt

híres „nagybácsim” társaságában

sokrétű munkálkodásával, büszkén mondták el, hogy a mai napig is a tisztek kiképzésének alapját Czetz-nek a (saját kezűleg, spanyol nyelven) írásban lefektetett rendeletei, ajánlatai, szabályai képzik. Az eredeti könyv - Orden del Colegio - megtekinthető az iskola múzeumában, ahol több emléktárgy is ki van állítva abból az időből. Szintén látható *Czetz János* egyenruhájának és kardjának replikája, melyet a magyar állam az iskola 100 éves fennállásának jubileumára adományozott. Ez alkalommal Dr. Kövér László ajándékként átadott egy címeres magyar zászlót, amely előtte a magyar parlamentben lobogott és úgyszintén

Czetz zászlóalja lobogójának egy hasonmását. A kedves, modern (jurtaformájú) kápolnában vannak elhelyezve örök nyugalomra Czetz János porai. Ezt a sírhelyet koszorúzták meg egy megható aktus keretében a tábornok és az elnök úr.

Engem személyesen, nem csak mint örmény-magyar, hanem mint vérbeli rokon (*Czetz* húga *Anna* édesapám üknagyanyja volt), végtelen büszkeséggel töltött el az ezen a napon tapasztalt tiszteletadás és a történelmi tények megmásíthatatlan konzerválása. Nagy örömmre sikerült eljuttatnom Dr. Kövérnek, a magyar parlament elnökének édesapám írását, amelyet „A Retezár Család Krónikája” c. könyvében Czetz Jánosról írt. Édesanyám fordításában pedig az argentin tábornoknak és ezredeeknek a spanyol verziót tudtam átadni.

a Buenos Aires-i El Palomar Katona Iskola

Kedves Sarolta, remélem, valamennyire érzékeltetni tudtam ennek a napnak a magyar-erdélyi-örmény-családi fontosságát és velem együtt tud örülni.

Szívvelyes üdvözlettel

Retezár Mónica

Podio Juan Alberto, Dr. Kövér László, felesége, Barcsi Gyula magyar nagykövet

Közlemény

Velünk élő kultúrák: Örmények

Országos kulturális vetélkedő világi- és egyházi középiskolák tanulói részére Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület** elindította az országos középiskolai versenyt világi- és egyházi középiskolák tanulói számára. A verseny megrendezését a kultúráért felelős miniszter, mint Támogató megbízásából a *Nemzeti Kulturális Alap Igazgatóságával* kötött szerződés tette lehetővé.

A verseny fővédnökei: **Semjén Zsolt** miniszterelnök-helyettes és **Dr. Erdő Péter** bíboros, prímás, érsek.

A versennyel a Kárpát-medencei magyarörménység a 2015-ös esztendőben két kiemelkedően jelentős esemény kerek évfordulóját egy éven keresztül folyamatosan tartó rendezvénysorozattal kívánja megünnepelni. Egyfelől az erdélyi örmények örmény katolikus hitre történő áttérését szervező és végrehajtó Verzár Oxendiusz (Oxendio Virziresco 1654-1715) erdélyi örmény katolikus püspök halálának 300. évfordulója, másfelől az Örmény Genocídium 100. évfordulója alkalmából.

A versenyző iskolák számára a felkészítő anyagokat megküldtük (könyvek és DVD kiadványok), amely anyagok a verseny befejeztével Adománylevéllel a versenybe bejelentkező Tanintézmények könyvtára tulajdonába kerül adományként. A további felkészítő tanulmányok a www.magyarormeny.hu honlapon a Velünk élő kultúrák: Örmények/tanulmányoknál található meg.

A verseny elődöntője 2015. novemberében, míg a döntő 2016. márciusában kerül megrendezésre Budapesten.

A verseny témái:

1. Örményország földrajza és történelme, a független Örményország.
2. Az örmény írásbeliség, az örmény nyelv.
3. Az Örmény Genocídium.
4. A magyarörmények történelme a honfoglalástól az „ezeregytornyú” Ani székesfővároson keresztül az erdélyi városokig és Budapestig.
5. Az örmény vallás: Örmény katolikus, örmény apostoli (gregorián, ortodox), az örmény szakrális kultúrtörténet (Ecsmiadzin-Lemberg-Szamosújvár-Erzsébetváros-Gyergyószentmiklós-Csíkszépvíz-Budapest-Bécs-Velence), az örmény kódexművészet.
6. Magyarörmények az 1848-49-es szabadságharcban.
7. A magyarhoni örmény családok genealógiája, vezeték és keresztnév etimológiája.
8. Magyarörmény írók, költők, irodalomtörténészek.
9. Magyarörmény képző- és iparművészek.
10. Magyarörmény zeneművészek, színművészek, egyéb művészek.
11. Magyarörmény gasztronómia.
12. Híres magyarörmények a történelemben, a társadalmi- és politikai életben, a magyar államvezetésben, közigazgatásban, hitéletben, gazdasági-, tudományos életben, sportban.

13. Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tevékenysége, örmény nemzetiségi önkormányzatiság, magyarörmény közösségi élet Magyarországon és Erdélyben.

Az országos középiskolai verseny további támogatói: *Fővárosi Örmény Önkormányzat, Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat, Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat.*

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület

Képek a Fővárosi Örmény Önkormányzat által Kamarakerdőn augusztus 7. és 8. napján rendezett Örmény hagyományörző táborról

Nemezelés kalákában

A szép örmény zene tánca pendítette Ingridet és Saroltát

Kézműves foglalkozás felnőtteknek és gyermekeknek

„Élő emlékezet”

– Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 1. rész

A családfakutatás minden ősi kultúra fontos tudományága volt: királyok, fáraók, császárok, papok igazolták származásukat, és fontos volt az örökösödés és örökség megállapításának céljából is. Az erdélyi örményekre jellemző, hogy képesek családjuk származását a kezdeti, betelepedésig visszamenő időnkig visszavezetni. A családok nyilvántartása elsősorban az örmény katolikus plébániák feladata volt, és ma is az. Emellett a családok is megőrizték családtagjaik keresztelési, házassági, halotti anyakönyveit, és ápolták a rokoni, baráti kapcsolatokat.

Így volt ez Marosvásárhelyen is. A marosvásárhelyi örménységnek nem volt temploma, de élő kapocsként kötötte össze őket a rokoni szál. Nem egy időben, és nem tömegesen érkeztek a városba, de bizonyítottan tartották a kapcsolatot egymással, és kötődtek korábbi lakhelyeiken élő családtagjaikhoz is. Az örménység egy szorosan összefonódott organikus egységben élt és él ma is Erdélyben, és nem túlzás kijelenteni, hogy majdnem minden erdélyi örmény származású a másikkal rokona.

A MÖMKE egyik feladata az ősi családok felkutatása, a genealógiai kutatások támogatása. Ennek a célkitűzésnek tett eleget Szász Ávéd Rózsa, aki egy évig tartó kitarató kutatómunkájával elkészítette a marosvásárhelyi örmény származású családok egy részének genealógiáját, az utolsó élő leszármazottig, ennek közlése alapján. A kutatás azonban túlmutat a családfakutatáson, és „felrúgva” a hagyományos módszertant, kultúrtörténeti jelleget is ölt. Érdekes részleteket közöl a családok és a város életéből, rámutat az örmény származásúak társadalmi szerepére Marosvásárhely életében és városi arculatának kialakulásában.

Az örmények vásárhelyi jelenléte, fejlődése és gazdagodása bizonyítja azt, hogy egy kisebbség a többség számára gazdagság forrása. Az örmények jól érezték itt magukat, a családok megvetették lábukat, ami tanúságot tesz a város nyitottságáról és lakóinak toleranciájáról is, jóllehet nehézségek akkor is léteztek. Legyen ez a kutatás intő, felkiáltó jel korunk „európai”, harmonikus együttélést hirdető Marosvásárhelyének is.

Köszönet illeti Szász Ávéd Rózst, Novák József és Szabó Attila designereket a kiállítás megalkotásáért, valamint az egyesület minden tagját a készséges segítségért.

Dr. Puskás Attila MÖMKE elnök, Marosvásárhely, 2015. március.

Az adatok bármilyen technikával történő másolása, felhasználása engedély nélkül tilos.
© Asociația Culturală Armeano-Maghiară din Tg. Mureș / Marosvásárhelyi Örmény-Magyar Kulturális Egyesület

DANCZKAI PATTANTYÚS (ÁBRAHÁM) CSALÁD

Címeres nemeslevél birtokosa **Jakobi Pattantjus de Danczka** és fia (szintén Jakab), Gyulafehérvár 1680, adományozó) Erdély fejedelme, Apafi Mihály, olvasható a *Liber Regius transsylvaniae*, XXVI. Kötet, 362 oldalán. Kihirdetve 1681. április 5 volt, a nemesiséget, előnévhasználatot a következő helyeken és időkből újították meg: 1835-Kolozsvár, 1845 és 1846 – Marosvásárhely, 1890-Szamosújvár, 1891-Mármarosziget, 1898-Illava, 1908-Budapest.

DANCZKAI PATTANTYUS JAKAB nemes

Gyermekei:

- (1) **Jakab** (*? - Szamosújvár, 1700 körül)
- (2) **Ábrahám** - 1706-ban céhmester Szamosújváron
- (3) **Eustachius /Takesz/** (*1715 körül – 1773)

Felesége: PÁSKUJ MÁRIA

Utódai felvették az (ARAM) ÁBRAHÁM családnevet

Gyermeük:

- (3.a) **Márton Emánuel** (*Szamosújvár, 1756 – Zilah, 1812)

Felesége: KOVRIG MÁRIA (* – Zilah, 1805)

Gyermeük:

- (3.a.1) **Márton** (*Zilah, 1790 – Kolozsvár, 1871) - Szamosújvár rendőrkapitánya

Felesége: ANDRUS ROZÁLIA (*1800 – 1848)

Gyermekeik:

- (3.a.1.1) **Emánuel** (*Szamosújvár, 1815 – Szamosújvár, 1883)

Felesége: MÁRTONFFY VERONIKA (*Szamosújvár, 1824 – 1878, Szamosújvár) Sírfelirata: „...nyugszik itt a korán elhunyt hű nő! A veszteség jaja megtér a menny vigaszán! Mert hisz erénye jutalmát / Nyerte el csupán”

Gyermekeik:

- (3.a.1.1.1) **Antal** (*1802 – Kolozsvár, 1850) NEM TALÁL A DÁTUM Singes – méterárú kereskedő. „Kolozsvári kiváltságos kereskedő társaság” rendes tagja.

Felesége: PAP KAROLINA (Kolozsvár, 1830 – Kolozsvár, 1846). Síremlékük a kolozsvári minorita szerzetesrend, ma görög- katolikus templom kriptájában van. (Lsd. Sas Péter: *Kolozsvári egykori minorita majd görög katolikus templom sírfeliratai.*)

- (3.a.1.1.2) **Mária** (*Szamosújvár, 1846 – Szamosújvár, 1868)

- (3.a.1.1.3) **Anna** (*Szamosújvár, 1848 - ?)

- (3.a.1.1.4) **Veronika**

Férje: PAPP MIKLÓS

Gyermekeik:

- (3.a.1.1.4.1) **Irma** (*Szamosújvár, 1872 – Szamosújvár, 1951)

Férje: ESZTEGÁR GÉZA (*Szamosújvár, 1865 – Szamosújvár, 1929) - bank vezérigazgató

Házasságkötés: 1897

Gyermekeik:

(3.a.1.1.4.1.1) Mária (*1895, Szamosújvár – 1961)

Férje: dr. BODNÁR PÁL (*Nagyajta, 1894 – 1967)

(3.a.1.1.4.1.2) Bálint (*Szamosújvár, 1897 – Szamosújvár, 1967) - bank vezérigazgató

Középiskolai tanulmányai befejezése után (1915) beiratkozik a Kolozsvári Egyetem orvosi karára. Egyetemi tanulmányait katonai behívó szakítja meg, 1917 Olaszország, Franciaország hadszínterein teljesít szolgálatot (szanítéc), 1918-ban (zászlósként) szerez le. Ezt követően Budapesten könyvelési oktatásban részesül, 1924-ben Budapesten fejezi be az orvosi egyetemet, hazatér Szamosújvárra.

Átveszi elhunyt apósa üzletét, ezzel párhuzamosan 1924-től a Szamosújvári Takarékpénztár alkalmazottjaként könyvelőként dolgozik, 1930-tól pedig ugyanott vezérigazgatóként dolgozik 1947-ig, a bank fuzionálásáig. Ekkor veszi el a család tetemes takarékpénztári befektetéseit (részvényeit), ezek után járó végkielégítésben soha nem részesültek.

Az 1948-as évektől kezdve több helyi kereskedelmi társaság alkalmazásában dolgozik.

1932-34 között a Magyar Párt helyi szervezetének, 1940-44 az Erdélyi Magyar Párt vezetőségi tagja volt. Meglehet ennek is volt köszönhető, hogy tíz éven át 1957-es haláláig a Román Népköztársaság Belügyminisztériuma Kolozs megye, Szamosújvár körzet Nemzetbiztonsági osztálya által a „megfigyelt személyek” közé sorolták, folytonos jelentéseket készítettek róla. Ezek a jelentések semminemű államellenes, terhelő tevékenységéről nem tudtak beszámolni, nyilvántartási okmányait 1964-ben a „passzív nyilvántartottak” közé sorolták, 1967-ben bekövetkező halálakor 71755 sz. személyi dosztiét lezárták, a kolozsvári irattár „C” osztályán helyezték el.

Felesége: FLORIÁN RÓZSIKA (*Szamosújvár, 1905 – Szamosújvár, 1946)

Apa neve: Flórián Jakab (*1865 – 1923), anya neve: Burján Etelka (*1877 – 1933)

Házasságkötés: 1926, Szamosújvár

Gyermekeik:

(3.a.1.1.4.1.2.1) Judit (*Szamosújvár, 1924 – 1986)

(3.a.1.1.4.1.2.2) Anna (*Szamosújvár, 1927 – Marosvásárhely, 2011 – Szamosújvár temették)

Férje: dr. IMREH GÉZA ANDRÁS (*Zsibó, 1913 – 1974) - ügyvéd

Házasságkötés: 1951, Magyarláros

Gyermekeik:

(3.a.1.1.4.1.2.2.1) István (*Magyarláros, 1953)

Felesége: LOGYIN ÁGNES (*Marosvásárhely, 1953)

Házasságkötés: 1977, Marosvásárhely

(3.a.1.1.4.1.2.2.2) András (*Magyarláros, 1954) - családjával Németországban él

(3.a.1.1.4.2) Rózsa (*1875 – 1971)

(3.a.1.1.4.3) Katinka (*1882 – 1977)

Adatközlő: Imreh István

Mellékelt okmány:

házasságlevél /1923. Esztegár Bálint és Florian Rozália

halotti bizonyítvány / 1946 Esztegár Rozália

halotti bizonyítvány 1967 –ből, Esztegár Bálint

születési bizonyítvány 1927 –ből Esztegár Anna Erzsébet

házassági bizonyítvány 1951-ből Imreh Géza András és Esztegár Anna

halotti bizonyítvány 2011-ből, Imreh Anna Erzsébet

(3.a.1.1.5) Márton (*1850 - ?)

(3.a.1.1.6) Zakariás / Záchár / (*1852 – 1919), maga és gyermekei nemességét és előnevét 1909-ben megerősítette.

(3.a.1.1.7) Róza (*Szamosújvár, 1857 – Marosvásárhely, 1946)

Férje: PETELEI MÁRTON (*1847 – Marosvásárhely, 1915), bőr és fegyver kereskedő

Házasságkötés: 1875, örmény szertartás szerint.

Gyermekeik:

(3.a.1.1.7.a) Erzsébet (*Marosvásárhely, 1878 – 1968, Marosvásárhely)

Férje: VÉGH BÉLA (*Bánát, 1870 – Marosvásárhely, 1915) Cs. és Kir. katonatiszt, a 23. vadászezrednél százados

Gyermekeik:

(3.a.1.1.7.a.1) József (*Marosvásárhely, 1901 – Budapest, 1980) - röntgen szakorvos, főorvos (Lsd. dr.Med.Habil. Mózsai Szabolcs: *Úttörő tudományos társaságok a Magyar Orvosi Radiológiában (1922-1966)*, Meghívó 1942-ből a MORE CLXIII. rendes Tudományos ülésére. Előadásai: *A nyaki csigolyák lövedék okozta sérülései*, Magyar Röntgen Közlöny szerkesztője.

Felesége: dr. ANTAL ETELKA

Gyermekeik:

(3.a.1.1.7.a.1.1) László (*1930 – ?) - főorvos, Magyarországon él.

(3.a.1.1.7.a.1.2) Etelka (*1935 – Bécs, 2015)

(3.a.1.1.7.a.2) Erzsébet (*Marosvásárhely, 1903 – Marosvásárhely, 1978) - könyvelő

Férje: BODÓ NORBERT (*Beszterce, 1900 – Marosvásárhely, 1982) - faiparban könyvelő

Házasságkötés: 1928.

Gyermekeik:

(3.a.1.1.7.a.2.1) Ágnes, adjunktus

(3.a.1.1.7.a.2.2) András (* Marosvásárhely, 1935 – Budapest, 2005), vegyész mérnök.

(3.a.1.1.7.b) Róza, Magyarországon telepedik le

Férje: KÁDÁR KÁLMÁN

Gyermekeik:

(3.a.1.1.7.b.1) Márton

(3.a.1.1.7.b.2) Rózsika

(3.a.1.1.7.b.3) Piroska

(3.a.1.2) Adeodat (Bogdán) (*1817 – 1864/1867?)

Felesége: BORSZÉKI (PINTYE) ANNA

Bécsben és Brünnben orvosi képzésben részesül, 1848-ban hazakerül Kolozsvárra, megismerkedik egy kétgyerekes özvegyasszonnyal, akit hamarosan nőül vesz. A forradalom és szabadságharc idején *Bem József* törzsorvosa. A segesvári csatában kezén megsebesült tábornok egy ujját amputálja, és megmenti a vérmérgezéstől. A forradalom leverése után bebörtönzik. Urban nevű osztrák tábornok foglyaként tudja meg, hogy felesége az osztrák tábornok nővére, ezért kiszabadulása után elválnak tőle. Hamarosan újranősül, házasságából született gyermeke:

(3.a.1.2.1) Ábrahám Béla - Császári és Királyi ezredorvos, Máramarosszigeten szolgált.

(3.a.1.3) Rebeka (*1821 – 1898)

Férje: LENGYEL ZACHAR

(3.a.1.4) Anna (*1824 – Nagyvárad, 1904)

Férje: MÁRTONFFY KAJETÁN

(3.a.1.5) Antal (*Szamosújvár, 1825 – Zilah, 1869)

Felesége: K. PAPP MÁRIA (*Zilah, 1836 – Zilah, 1875)

(3.a.1.6) Margit (*1827 – Kolozsvár, 1906)

(3.a.1.7) Gábor (*Zilah, 1833 – Zilah, 1903)

(3.a.1.8) Mária (*1837 – 1908)

(3.a.1.9) Rozália (*1842 – 1922)

Mellékelt okmány: Gyászjelentés: Bodó Norbertné

Felhasznált irodalom:

Gudenus János József, *Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája*, Budapest, 2010, 679-682.

dr. Med.Habil. Mózsa Szabolcs, *Úttörő tudományos társaságok a Magyar Orvosi Radiológiában (1922-1966)*, Budapest, 2014.

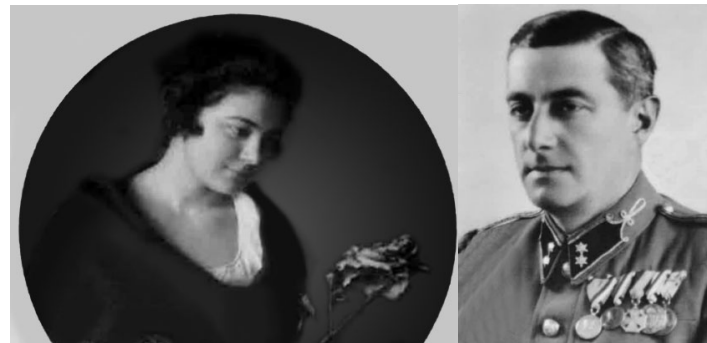
EÖGYKE Füzetek 2011. májusi lapszám.

Adatközlő: dr. Bodó Ágnes adjunktus

Családi képtár

Esztegar Géza, Felesége, Esztegar Gézáné szül. Papp Irma

Esztegar Bálint és felesége szül. Florián Rózsika

Burján Etelka

Esztegar Anna (Imreh Gézáné)

Imreh István, gyermekei: Zoltán és Zsófia, unokái: Hanna és Júlia

Thököly utcai ház képe

Kertben: Petelei Mártonné szül. Ábrahám Róza lánya Petelei Róza és Petelei Erzsébet, Végh Béláné unoka: Végh Erzsébet és Végh József

Végh Béláné szül. Petelei Erzsébet, Végh József, Petelei Mártonné szül. Ábrahám Róza

Bodó Norbertné szül. Végh Erzsébet és Bodó Norbert

Bodó András, Bodó Norbertné szül. Végh Erzsébet, Bodó Norbert (Folytatjuk)

Temető a házfalak alatt (Marosvásárhelyen)

„Amikor még különösen örmény családok használták”

Barabás Kisanna

Bizonyára kevesen tudnak arról, hogy egykor temetőnek adott otthont a város közepe: a Bolyai utcával párhuzamosan, a Bányai-Papp-palota (amelyben ma a Concordia Hotel működik) oldalán lévő ház sor helyett, illetve mögött, jókora területen húzódott a minorita rend temetője, amelybe számos neves marosvásárhelyi örmény család is temetkezett. Ez adta az apropóját a Marosvásárhelyi Örmény-Magyar Kulturális Egyesület

által szervezett legutóbbi estnek, amelynek keretében Barabás Kisanna művészettörténész tartott előadást a minorita rend marosvásárhelyi megtelepedéséről, templomáról, kolostoráról, illetve a szóban forgó temetőről a Bernády Házban.

A Temető a város közepén, amikor még különösen örmény családok használták (Kelemen Lajos) című tényfeltáró, vetített képes értekezést megelőzően Puskás Attila, az egyesület elnöke üdvözölte a telt ház közönséget, majd kezdetét vette az előadás.

Városunk egyik nagyon szép épülete a minorita rend Köteles Sámuel utcai temploma és kolostora, amely épületegyüttessel kapcsolatosan nagyon nehéz volt levéltári forrásokhoz jutni. Annyit tudunk, hogy a rend 1726-ban tér vissza Marosvásárhelyre, és 1740-ben, gróf Keresztes Márton támogatásának köszönhetően sikerül végleg letelepedniük. Ekkor vesznek pár telket a jelenlegi helyen, és építkezésbe kezdenek. Könyvtárukat

a kriptában mentették át, ennek állománya később a Teleki Tékába került, egy nagyon fontos irattal egyetemben: ez a rend tulajdonában lévő legfontosabb iratok listáját tartalmazza.

Ez utóbbiból ismerjük a telekvásárlás részleteit, illetve a templom felépítésének körülményeit, *Lobkowitz* herceg támogatását, és azt, hogy miért maradt a templom befejezetlen: az építkezést leállította a városvezetés, mert túl nagyra találta az épületet, így a tervezett helyett csak két szakasz szentély és egy szakasz hajó épült meg.

Az épületegyüttesről a legkorábbi ábrázolás 1820-ban készült, az alkotó, *Mikolai Tóth István* kancellista még többször lerajzolta ezután. Nagy segítségünkre volt *Kovács Ferenc* plébános 1884-ben készült helyszínrajza is, illetve *Kelemen Lajos* emlékezése, amelyben leírja, hogy a mai Bolyai utcával párhuzamos telken hatalmas temető húzódott, számos örmény sírral. A rend 1896-ban építi fel bérházát a Bolyai utcában (ebben működik ma a Piaf kávézó), majd 1925-ben *Patrovits Kálmán* megtervezi a sarokingatlant (a Bányai-Papp-palotát).

Három szenzációt keltő, megtalált fotó alapján tudjuk, hogy a templomnak eredetileg három oltára volt, a két oldalsó már nincsen meg, megmaradtak azonban a festmények (köztük egy Raffaello-másolat). A templom kriptájában 1903-ban tiltják be a temetkezést (járvány megelőzési céllal), de azon időpontig oda, illetve a minorita temetőbe rendtartományi főnöki beleegyezéssel szinte bárki temetkezhetett. Ennek köszönhető, hogy számos vásárhelyi örmény család is ezt a temetőt választotta. Amikor

a temetőt beépítették, pár család újratevette halottait a kriptába, amelyben most már csak néhány síremléket találunk: például *Tolnay Antalét*, *Verzár Manó* főlevéltárnokét, *Lázár János* királyi tanácsosét, *Petráskó Katalinét*, illetve a híres örmény kereskedőcsalád, a Csikiak síremlékeit – a *Csiki Józsefét*, a *Csiki Mártonét* és feleségét, *Verzár Rebekáét*, valamint *Tapody Tamás* rendfőnök sírkövét – mondta a számos fényképpel, rajzzal, tervrajzzal színesített, a templom és kolostor különböző építési fázisait egyaránt bemutató, érdekes előadása során Barabás Kisanna.

A temető nyom nélkül eltűnt, a területet beépítették, nekünk, vásárhelyieknek azonban jó tudásunkra szolgál az ismeret, miszerint a Köteles Sámuel utca és a főtér közötti domboldalon, a Bolyai utcával párhuzamosan elterülő egykori temetőben talán a mi ismeretlen őseink is nyugszanak.

K. Nagy Botond

(Forrás: *Népújság*, 2015. jun. 10., tallózta: *Bálintné Kovács Júlia*, képek: *Bakó Zoltán Minoriták emlékei: Vendéglő áll a temető helyén, Székelyhon.ro*)

A 18. századi metszeten tökéletesen elkülönül a templom és kolostor képe a környező épületektől

Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Tervezd a saját kollekciód!

Hol?: Bp. XI. **Gazdagrét-Csikihegyek Általános Iskola** fsz. technika terme. 1118. Bp. Csiki-hegyek u. 13-15.

Mikor?: 2015. október 7-től hétfő és csütörtök délután.

1. Hétfő: **16:00 - 17:30** óráig **ötvös gyermek** alkotóműhely (8 éves kortól).

2. Hétfő: **17:45** órától **20:15** óráig **ötvös fiatal/felnőtt** stúdiófoglalkozás.
Műhelyvezető: *Borosnyay Klára*

3. Csütörtök: **17:00** órától **18:00** óráig játékkészítő műhely (elsősoktól)
Szakkörvezető: *Solymosiné Zsíros Ágnes*

Mennyi?: Ötvös műhely: **11 500Ft/hó** gyermekeknek (heti 2 óra),
14 000Ft/hó felnőtteknek (heti 3 óra).

Játékkészítő műhely: **6 000 Ft/hó** (heti 1 óra).

Az ár az anyagköltséget tartalmazza.

Kedvezmények: Régi tanítványoknak, helyi tanulóknak, bérletet váltóknak!

A felvétel a jelentkezés sorrendjében történik.

Egy csoport min. 5, max. 10 fővel indul el.

Jelentkezés: **Borosnyay Klára** ötvösművésznél

T.: 06 20 534 1563 borosnyay.klara@szentpeteri-studio.hu

www.szentpeteri-studio.hu

http://www.facebook.com/szentpeterialkotomuhely

Szomorújelentés

Mélységes szomorúsággal, de Isten akaratában való megnyugvással tudatjuk, hogy drága rokonunk

Petelei Jenő János

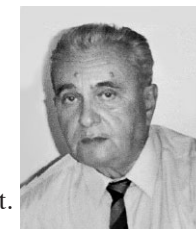
2015. augusztus 22-én, életének 86. évében elhunyt.

Hamvasztás utáni búcsúztatását 2015. szeptember 10-én 12 órakor a Római Katolikus Szertartás szerint a Rákospalotai temetőben tartottuk.

A gyászmisét szeptember 13-án 8 órakor a Szent Margit templomban mutatták be.

Gyászolják: felesége, fia és leánya, unokái, dédunokái és a kiterjedt rokonság, valamint mindazok, akik ismerték és szerették.

Petelei család

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

Minier Ottó

In memoriam id. Szálasy Ferenc (1933–2015)

13 órája

Immár köteteket és megszámlálhatatlan jó szót őrizhetek. Munkám során találkozunk: egy korondi könyvbemutatóról hazafelé megtapasztaltam, milyen volt úgy nyugdíjasnak lennie, mintha akkor kezdte volna a tevékeny éveket. Bárhányszor beszéltünk, kicsengett az odafigyelés: szívvel-lélekkel azonosult azzal, akihez szólt. A magyar örmény lét és megmaradás el nem apadó témát szolgáltatott eszmecseréinkhez. És mindig, minden körülményben páratlanul figyelmes és udvarias volt. Nem csupán a *Hadi árvából kuláfkóka*, a *Tőről metszett székely világ*, a *székely havasok kincse*, avagy az *Anikó* szerzőjeként emlékszem Feri bácsira. Örök tanulságom tőle: minden Magyarörmény Klub - alkalomra szánt mondandóját leírta, a valahai banktisztviselő nem ismerte az esetlegességet. Példaértékű, amint ragaszkodott szülőfalujához, Korondhoz; az az elkötelezettség és szervezés, amit az általa életre hívott és vezetett Magyar-Örmény Kulturális Egyesületért tett – meghívásai „családi-jellegűek” voltak. Hálás vagyok, amiért a Hit-Vallás rovatért is lelkesedett, személyes jelenlétével is támogatott. A hivatalnoki kényszerpálya nem törte meg: mindig ott bujkált egy mosoly a szemében, ami csak azok tekintetében őrződik meg, akik Istenre emelik pillantásukat. A nyomasztó emlékek felidézését is ez a derű hatotta át. Nehezemre esik most visszafogni könynyeimet. Könnyű szívvel kellene elköszönnöm attól, akitől annyi mosolyt és

id. Szálasy Ferenc

hálás visszajelzést kaptam. Máris hiányzik. Vigyázza a kéken túlról is, amit a maroknyi közösségéért itt tenni tudunk!

17 órája

Székelyudvarhelyi Magyar-Örmény Kulturális Egyesület „ÖRMÉNY KLUB”

Kedves gyászoló család, rokonok, barátok, ismerősök!

Feri bácsi életéről már elhangzott sok minden, én csupán az utóbbi 7-8 év tevékenységéről szeretnék néhány szóban megemlékezni. Amikor megismertem Feri bácsit, és megtudtam, hogy ő is örmény katolikus származású, elbeszélgettünk arról, milyen jó lenne, ha Székelyudvarhelyen is össze tudnánk gyűjteni az örmény vagy örmény gyökerekkel rendelkező embereket, találkozoznánk velük, és együtt cselekednénk Székelyudvarhelyen örmény polgári életünk visszaállításáért. Még akkor is, ha erre a városra nem jellemző az örmény múlt. Megosztottuk gondolatainkat Bodurian János igazgató úrral: az ő hozzájárulása segített tervünk kivitelezésében. Kiderült: Udvarhelyen is számos örmény

származású ember él. Felkerestük őket, elbeszélgettünk velük, így 2011-ben sikerült megalapítani a Székelyudvarhelyi Magyar-Örmény Kulturális Egyesületet. Feri bácsi az egyesület elnökeként nagy odaadással fogott bele ebbe a munkába, lelkesedett; jó ötletekkel és megvalósítási tervekkel, fáradhatatlanul vett részt minden szervezésben. Tevékenysége, ami az örmény-magyar múltra, kultúrára, összetartozásra utalt, lankadatlan volt. Az erdélyi örmény kapcsolatok kialakítása nem csak Székelyudvarhelyre szorítkozott, hanem a gyergyószentmiklósi, csíkszépvízi, csíkszeredai, erzsébetvárosi, marosvásárhelyi, szamosújvári valamint az anyaországi örmény magyar egyesületekre is kiterjedt. Ennek kapcsán számos rendezvényt, összejövetelt tartottunk, és az egyesületünk részt vett más erdélyi örmény közösségek által szervezett rendezvényeken is.

Feri bácsi lelkesen tevékenykedett az örmény történelmi tudat erősítéséért, kulturális, gasztronómiai hagyományainkért. Ugyanakkor a hazájuktól távol szakadt örmény családok összetartozása kiemelten fontos volt számára. Egyesületünk sajnálattal emlékezett meg 2015. február 24-én az örmény genocídium 100. évfordulójára, amit 1915-ben az örmény népnek a nagy tragédiáját jelentette és jelenti ma is. Feri bácsi örmény közösségünk alapító tagja, frontembere volt; cselekvő, ösztönző jelenléte pótolhatatlan egyesületünkben. Egy jó férjet, édesapát, nagyapát, rokont vesztettünk el. Ezekben a percekben nagyon sokan egy melegszívű, nemes lelkű, odaadó, jó barától búcsúzunk, aki mindig ott fog megbegni szívünkben-lelkünkben. A jó Isten adjon örök nyugalommat neked, Feri bácsi!

*Székelyudvarhely, 2015. augusztus 1.
Minier Ottó titkár*

„A szeretet örök cél és erő,
el nem veszi sem a jövő, sem a múlt.
Ki szeretett úgy, mint te szerettedél,
akkor is él, ha már a sírba hullt. „

Ady Endre

Szívünk mély fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy a drága jó férj, édesapa, nagyapa, rokon, szomszéd és jó ismerős

Id. SZÁLASY FERENC

nyugalmozott banktisztviselő, életének 82-ik, második házasságának 22-ik évében, 2015. július 30-án, rövid betegség után elhunyt.

Örökre megpihent dolgozó keze,

mellyel egész életében fáradtságot nem ismerve dolgozott szeretteiért.

Drága halottunkat 2015. augusztus 1-én, szombaton délután 4 órakor helyezzük örök nyugalomra, a római katolikus egyház szertartása szerint a Szent Miklós-hegyi temető ravatalozójából a helyi temetőbe.

Pihenése legyen csendes, emléke áldott!

Részvétnyilvánítás a temetés előtt 1 órával.

*A gyászoló család
Székelyudvarhely, 2015. július 30.*

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

*az EÖGYKE barangoló csoportja Újlakon a Duna partján (2015. augusztus 22-28)
Négy ország-egy nemzet, barangolás Drávaszög, Kelet-Szlavónia, Bácska, Bihar és Partium vidékein*

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Tel/fax:** 06(1) 201-1011

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. I. emelet 179, telefon: 332-1791)

(féléfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny2014@gmail.com)

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős főszerkesztő és kiadó:

dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel/Fax.: (1) 201-1011

Lapzárta: minden páratlan hónap első hétfőjén!

Tördelés: Gulyás Zsolt

Nyomdai munkák: Pannónia Nyomda Kft.